

BOKELJSKA NOĆ – FEŠTA NAD FEŠTAMA

Sadržaj:

- 3** Bokeljska noć - Fešta nad feštama
- 10** KotorArt - Don Brankovi dani muzike
- 17** Festival mediteranskog teatra „Purgatorije“
- 18** Seadance
- 20** Bisernice Boke
- 25** Brguljanova Boka i Ida Verona u Zagrebu i Kotoru
- 28** Marija Pejčinović Burić izabrana za glavnu tajnicu Vijeća Europe
- 30** Brajnovićeva priča o ljubavi i ratu
- 33** Izložba Sačuvano blago dobrotorskih palata u kotorskoj palači Pima
- 37** Rimska noć kraj usnulog Hipnosa
- 40** Mala škola hrvatskoga jezika i kulture
- 42** Kameni jastuci Marine Stoponje pred kotorskom publikom
- 45** Još jedan uspješan pohod kotorskog alpinista
- 48** „Toni - beštija, ratnik, pobjednik“
- 52** Aktualnosti
- 59** Kronika Društva
- 60** U Risnu ponovno zaplovila „Gondola ljubavi i mira“
- 62** Škrinica nostalgije - Čestitke u očima prošlosti
- 66** Antiki fagot
- 68** Ostavština obitelji Visković u Perastu - Kolekcija starih fotografija
- 73** Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: Stella Solaris
- 76** Grbovi kotorske vlastele XIV vijeka
- 78** In memoriam: Rade Franović

Poštovani čitatelji!

Zbog mnogih objektivnih razloga, između ostaloga i financijske prirode, prošlo je malo više vremena između izlaska prethodnog broja i ovoga broja Hrvatskoga glasnika. Uvijek se nadamo da je to samo kratkoročno i prolazno, a u međuvremenu se trudimo ustrajati - no nije lako.

Tema, inspiracije i volje nam ne nedostaje. Može se to primijetiti i u broju koji je pred vama! Fešta nad feštama, KotorArt, Purgatorije, Sea Dance, Rimska noć, Gondola ljubavi, Karneval..., Brguljanova promocija u Zagrebu i Kotoru, Izložba sačuvanog blaga dobrotorskih palača, Kameni jastuci Marine Stoponje... obojili su i uljepšali vrijeme koje je za nama.

Vaterpolist Antonio Petrović oprostio se od vaterpolske kapice, a na revijalnoj utakmici upriličenoj tim povodom okupila se svjetska vaterpolska elita! Alpinist Marjan Šantić još jednom je bio uspješan u svom pohodu - svladao je Elbus, jedan od sedam najviših svjetskih vrhova.

Najstarija ženska klapa u Crnoj Gori „Bisernice Boke“ proslavila je svoj veliki jubilej - 40 godina neprekidnog rada.

Našim stalnim serijalima o porodici Visković, grbovima kotorske vlastele, kružnim putovanjima, antikim fagotom... čuvamo i njegujemo bogatu povijest i tradiciju.

Do novih tema i novog broja,
srdačno vas pozdravljam!

Vaša urednica
Tijana Petrović

Naslovnica: **Bokeljska noć 2019, Foto Parteli**

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Pjaca od muzeja 361, Stari grad, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** • **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore - Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Joško Katelan, Marina Dulović i Danijela Vulović**
Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, KotorArt, Centar za kulturu Kotor, Matica, Radio Dux, Boka News, TO Kotor, Radio Kotor, arhiva HGD CG**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 500 primjeraka

*U AKVATORIJU KOTORSKOG ZALJEVA U SUBOTU 24. KOLOVOZA
ODRŽANA JE TRADICIONALNA „BOKELJSKA NOĆ“, KOJA
PREDSTAVLJA NEMATERIJALNO KULTURNO DOBRO CRNE GORE*

Bokeljska noć Fešta nad feštama

Ovu začaranu, nestvarnu Bokeljsku noć, svi koji su vidjeli pamtit će kao nešto što se samo u akvatoriju amfiteatralnoga Kotorskog zaljeva može doživjeti.

Priredio:
Tripo Schubert

UKotoru je 24. kolovoza održana još jedna *Fešta nad feštama*. Na početku defilea mnogobrojne Kotorane i goste pozdravile su jedrilice kotorskoga Jedriličarskog kluba „Lahor“.

U tri đira predstavljeno je 45 barki s originalnim porukama i simbolima. Nekoliko desetaka tisuća posjetilaca oduševljeno je pozdravilo kreacije domaćih meštara, onih starijih koji su zanat prenijeli na mlađe pa je postalo svima jasno da nema bojazni za trajanje i održavanje ove čudesne manifestacije na vodi, kojom se samo Kotor može podičiti.

Ove godine Bokeljska noć bila je posvećena Maji Perfiljevoj, koja je napisala riječi pjesme „Bokeljska noć“, a glazbu hrvatski skladatelj Hrvoje Hegedušić. Pjesma je postala neslužbena himna grada Kotora i ove manifestacije.

BOKELJSKA NOĆ

*Jedne će se noći lude
zapaliti u nama vatre,
čudit će se moje vale
kako zanos nosi ljude.*

*Srce jednom mora planut
za sav život, za sve dane,
mora nekad poslije tuge
vjetar nositi naše lađe.*

*Zasjat će palaci, antike tarace,
ćakulat će šjore, zie Gracijane.
Svi oriđinali i sve karampane
hodit će na feštu za nas Kotorane!*

*Ali kada nakon slavlja
opet dođu noći duge,
divne, plave moje vale
znat će tješiti svoje ljude.*

*Srce jednom mora planut
za sav život, za sve dane,
mora nekad poslije tuge
vjetar nositi naše lađe.*

*Zasjat će palaci, antike tarace,
ćakulat će šjore, zie Gracijane.
Svi oriđinali i sve karampane
hodit će na feštu za nas Kotorane!*

Prva nagrada „40 godina zemljotresa“

Žiri u sastavu: Lana Bokan - kiparica, predsjednica te članovi prof. Marina Dulović, tajnica Sekretarijata za kulturu, društvene djelatnosti i sport Općine Kotor i Vladimir Jovičević, akademski slikar i profesor na Akademiji umjetnosti u Firenci, dodijelio je prvu nagradu i 2.000 eura barki pod nazivom **„40 godina zemljotresa“** kotorskog meštra Mija Milovanovića.

Drugo mjesto ravnopravno su podijelile barke **„Rušenje još traje“** i **„Evropski šampion bez bazena“** autora Dragana Buzdovana i Zvezdana Santića. Njima je pripala nagrada od 1.500 eura, a treće mjesto i nagrada od 1.000 eura pripala je barkama **„Divne plave moje vale“** meštra Marka Ševaljevića i **„Špiljarska crkva“** Boža Zornije.

Nakon proglašenja pobjednika uslijedio je veličanstveni vatromet s mora, praćen muzikom, uz ovacije i oduševljenje mnogobrojne publike.

Zatim se fešta s mora preselila na gradske trgove, pjace i pjacete. Na Trgu od oružja nastupio je sastav „Tri kvarta“ i „The grupa“.

Na Pjaci svetog Tripuna goste su zabavljali „Four blues drivers“ i Jelena Kažanegra s bendom, na Pjaci od muzeja Mija i Sanja. Na Pjaci svetog Nikole svirao je „Acoustic therapy“, a na škaljarskoj pjaci klapa „Incanto“ i bend „Škuri-banda“.

Organizator ove nezaboravne večeri bila je Javna ustanova Kulturni centar „Nikola Đurković“, suorganizator Turistička organizacija, dok je pokrovitelj bila Općina Kotor.

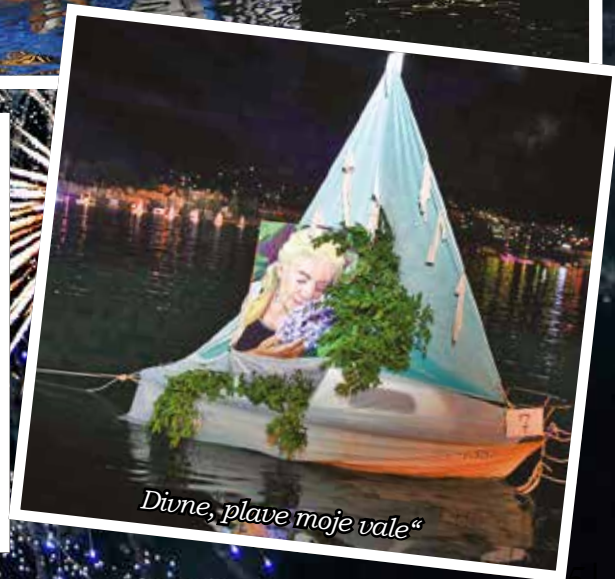
„Rušenje još traje“

„Europski šampion bez bazena“

„Špiljarska crkva“

„Divne, plave moje vale“

Povijest Bokeljske noći

Autor:
Jovan Martinović

Dekadentni i prosvijećeni osamnaesti vijek polako se primicao svome kraju da bi ustupio mjesto uzburkanom vrtlogu napoleonskih ratova, koji su sahranili najmoćniju silu na Jadranu, Prevedru republiku Veneciju, zajedno sa svim njenim hiljadugodišnjim tradicijama i institucijama. Međutim, tih posljednjih de-

ništa nije nagovještavalo potpun krah čitavog jednog sistema, naprotiv – u tople ljetne noći grad na lagunama živio je poseban život sastavljen od prepuštanja hedonističkom uživanju u slastima jedne pomalo dekadentne atmosfere. Kanalima i ispod mostova klizile su gondole osvijetljene šarenim papirnim lampionima, noseći u sebi odabrane grupe takozvane elite i kreme društva, dame u svilenim i

brokatnim krinolinama i gospodu s visokim napudranim perikama, svi s malim crnim maskama – moretinama, dok je gondolijerov kompanjon na provi prebiraio po strunama mandoline i pjevao one slatko-gorke kancone pune melankolije neuzvraćenih ljubavi.

U nekima od tih gondola sigurno su se kao gosti svojih mletačkih kolega nalazili i kotorski mladići, studenti čuvenog univerziteta u Padovi, uživajući u čarima venecijanskih noći i zaklinjući se u sebi da će po povratku u zavičaj pokušati da urade nešto još bolje, noć koja će za tri koplja nadmašiti sve što je viđeno.

I pored toga što je Kotor u to doba bio neka vrsta garnizonskoga grada ili bastiona za odbranu mletačkih posjeda od eventualnih turskih napada, grad i okolna primorska mjesta živjeli su intenzivnim duhovnim i kulturnim životom.

Ljeti, na vrelini od koje se i kamen topi, žitelji grada Kotora potražili bi spas u hladovitim vrtovima oko grada, u pirkanju popodnevnog maestrala ili večernje bave s brda Vrmac. Najpogodniji za to su bili vrtovi čuvene kotorske plemićke porodice Bolica, na položaju koga je zapremao lijepi park nekadašnjeg hotela „Slavija“ ili „Fjord“, s visokim zidom i kulama na uglovima, otvoren prema moru.

Možda se upravo tada, jedne takve baršunasto-plave ljetne večeri, dok je mjesec prelivao srebrom okolna brda, rodila ideja da se pokuša dočarati, pa i prevazići sjaj venecijanskih noći dosanjanih iz mladosti.

Nabavljene su brzo gaete i leuti iz okolnih ribarskih mje-

1958.

Bokeljska noć 1961.

sta, koji su se ukrašavali girlandama i festonima lovorike, postavljali šareni lampioni. Dame i kavalijeri su oblačili svoje krinoline, čipkane žaboe i napudrane perike, sjedali u okićene barke i uz tihu primorsku pjesmu klizili po glatkom zrcalu Zaliva, kružeći kao u transu po tamnoj vodi sna, doživljavajući unutrašnju katarzu, duhovno pročišćenje.

Tako je možda, prije više od dva vijeka, počela tradicionalna manifestacija „Bokeljska noć“.

Uskoro je nestala Venecija i njen uticaj, no došli su neki novi zavojevači, uglađeni i uparađeni Napoleonovi oficiri, koji su ovom starom običaju noćne šetnje osvijetljenih barki dodali neke nove, glamuroznije elemente, veću pompu, eventualno još i osvijetljenje bedema, sviranje vojne muzike i slično.

Zatim je došla racionalna i stroga Austrija, stari vlasteoski rodovi su postepeno izumirali, kapetanske porodice su lagano siromašile, ponosni bokeljski jedrenjaci nestali s pučine, ali jednom ustaljena tradicija nije nestala, preuzeli su je agilne kotorske zanatlje i trgovci. Fešte su se nastavljale, ne manje sjajno, posebno za zimski Karneval ili, kako su ga zvali – Veljun (pošto se održavao u mjesecu veljači – februaru).

Postoji jedan dragocjeni zapis, pisan drhtavom rukom kotorskog zanatlje „štramaci-jera“ Romea Fjorelija, koji se odnosi na dolazak engleskog kralja Edvarda VII u Kotor, oktobra 1888. godine, i odlazak na Cetinje radi kumovanja najmlađem sinu knjaza Nikole.

Ratni brodovi engleske flote bili su ukotvljeni u Zalivu, od Kotora do Orahovca, svečano okićeni i ukrašeni. Citat iz za-

Bokeljska noć 1958.

pisa: „Zadnju večer njihovog odlaska, Građanska glazba je obišla okolo na jednoj tribini postavljenoj na dvije barke, koje je vukao motor. Tribina je bila dekorisana sa festonima lovorike, zastavama i rasvjetom baluka, bengala, bakljade... Tu večer su sva crnogorska brda bila u rasvjetu od velikih ognjeva.“

Tradiciju Bokeljskih noći, defilea dekorisanih barki uz iluminaciju okolnih brda, prekinuo je Prvi svjetski rat, ali su volja, sposobnost i mašta njihovih kreatora preživjeli sve te tmurne godine.

Za period između dva svjetska rata ima relativno dosta pisanih podataka u kotorskom nedjeljnom listu „Glas Boke“, a odnose se na međuratne Bokeljske noći. Za 1933. godinu postoji indicija da je jedna takva manifestacija održana prilikom posjete eskadre engleske ratne flote s nosačem aviona „Glorious“ Boki kotorskoj, a isto tako za maj 1934. godine, kada je svečanost priređena prilikom posjete jugoslovenskog kralja Aleksandra, kada su – po riječima novinara „...obale gorjele, na crkvama zvonila zvona, prangije pucale,

narod klicao, pjesma se orila na sve strane. Cijela Boka, i ljudi i stvari, promijenili su svoj izgled, i stranci i domaći bili su kao fascinirani...“.

Međutim, 1936. godine stvari su krenule na širokom frontu. Izabran je Glavni priređivački odbor Bokeljske noći, koji je pod parolom „BOKA SEBI“ izdao proglas o organizovanju svečanosti i pozvao sve Bokelje da aktivno učestvuju u pripremama i realizaciji. Napor se višestruko isplatio pa se na Vidovdan, 28. juna, pod nebom koje se zacrnilo i uz munje ljetnog neverina koje su sijevale iznad Orahovca i Perasta, u bazenu Kotorskog zaliva održala najspektakularnija manifestacija do tada. Novinar priča: „Kotor obasjan nizom šarenih žarulja, sa osvijetljenom obalom, iluminiranim zidinama sve do tvrđave Sv. Ivan, koji je opet bio sav u vatri, i sa osvijetljenim serpentinama sve do Trojice, pružao je veličanstvenu sliku, koju je šarao i bojadisao lijepi vatromet... Bila je osvijetljena sva obala do Ljute... a sa druge strane sjao je Muo sa obalom, kućama i krasno osvijetljenom crkvom. Prčanj je bio divno

Bokeljska noć 1998.

osvijetljen... Bila je osvijetljena obala oko Stoliva, a s visine je sjao Gornji Stoliv... Vatre su sjale i na vrhovima brda, osobito na Vrmcu. I vrh samoga Lovčena bio je osvijetljen, dominirajući kao plamena zublja nad Kotorskim zalivom.“ Uslijed nadolazećeg nevremena u defileu je učestvovalo svega nekoliko osvijetljenih alegorijskih barki, ali su ostala sačuvana njihova imena: „Galebi“ i „Venecijanska gondola“ sa Prčanja, „Jadranka“, mornarička „Gondola“ iz Đenovića, „Paviljon“ i Labud“ iz Kotora.

Međutim, u avgustu te iste godine engleski kralj Edvard VIII posjetio je na jahti „Nahlin“ u pratnji jednog razarača Boku i razgledao grad Kotor, svečano dočekan od vojnih i civilnih vlasti, oduševljeno pozdravljen od naroda. Kraljeva jahta s pratnjom trebalo je da isplovi u 20 sati, ali kada su kralju rekli da se u njegovu čast sprema neviđeni spektakl, polazak je odgođen za dva sata. Turističko društvo „Jadranski fjord“ već je bilo izvršilo sve potrebne pripreme pa je: „Boka još jednom trebala da plane, da se okiti plamenim grivnama i da u lijepoj ljetnoj noći prospe po svojim njedrima raskošje vatrene nakita, da

se načička hiljadama žižaka i krijesova, da – divna kakva jeste – pruži svakom oku i u ovoj noći sve čari i krasote opjevanе nevjestе, nedostižne ljube plavoga Jadrana. I noć je pala. Spustila se tamna koprena sa vedroga neba koje je treperilo milijardama zvijezda, a Kotorški bazen, maestrozan u noćnoj tišini i čutljiv u nestrpljivom iščekivanju da sav plane, ličio je na ogromnu prirodnu dvoranu kojoj je imala da započne raskošna svečanost iz bajki. Najprije su počela plamsati brda. Stara tvrđava Sv. Ivana nad Kotorom planula je osvijetljenim zidinama u hiljadama plamenova... Na kamenoj glavi Pestingrada razbuktale su se vatre osvijetljavajući veličanstveno goli krš, a odmah zatim javili su se visokim vatrama lovčenski vrhovi. Na drugoj opet strani plamtale su vatre po grbama Vrmca, koje su se začas pretvarale u prave vulkanske plamenove... Odjednom, upravo munjevitom brzinom zasjaše hiljadama plamičaka kotorski bedemi i sva obala... Iz mračna stadoše da se nižu ognjeni đerdani duž Mula, Prčanja, Stoliva, Dobrote, Orahovca... pa preko Perasta tamo u Kostanjicu, Morinj, Lipce, Risan, nad kojim su bile divno obasja-

ne visoke serpentine... Kotorski bazen, koji je do maločas ličio na ogromnu tamnu i čutljivu dvoranu, kao da se odjednom pretvorio u raskošno obasjano i duboko jezero, u čije je tihe vode sa obale i sa planinskih padina i visokih vrhova počelo da toči goruće zlato... Tako je sav unutrašnji bazen plivao u moru svjetlosti. Dok je reflektor sa razarača obasjavao crkvicu Gospe od zdravlja poviše Kotora, veliki broj raketa... šarao je ognjenim bojama zvjezdano nebo. Rimske svijeće uz bengalsku vatru... upotpunjavale su jedinstveni prizor... Odjednom sa kraljevske jahte „Nahlin“ stadoše da se prelijevaju u noći jake i raznobojne rakete kao goruće raznobojno cvijeće.“

Kralj Edvard VII posebno je zahvalio Opštini i narodu Boke kotorske na divnom osvijetljenju i uloženom trudu, ali kako izgleda nije bilo defilea i ukrašenih barki, već samo iluminacija.

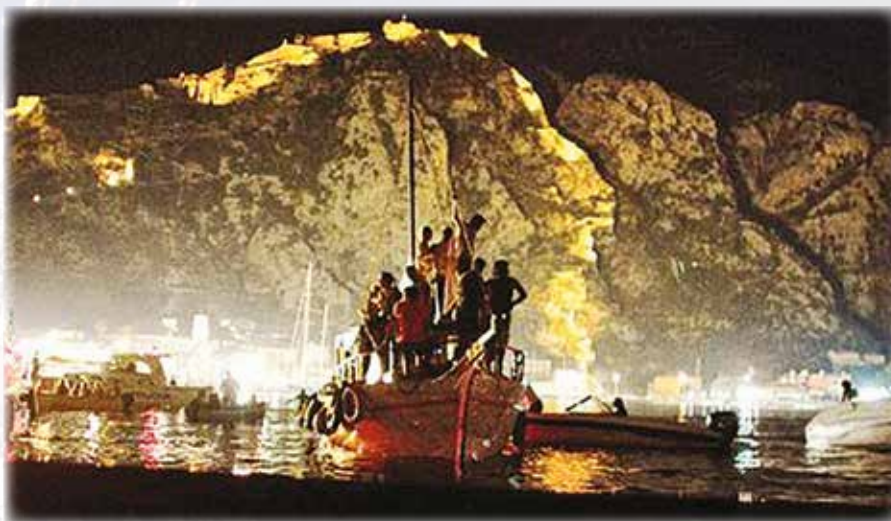
Poslije Drugog svjetskog rata pokušavala je osiromašena Opština da vrlo skromno obnovi tradiciju, ali je to pošlo za rukom u punom sjaju tek prilikom posjete Kotoru maršala Josipa Broza Tita i krštenja novog razarača „Kotor“, početkom septembra 1959. godine. Ovu začaranu, nestvarnu Bokeljsku noć svi koji su vidjeli pamtit će kao nešto što se samo u akvatoriju amfiteatralnoga Kotorskog zaliva može doživjeti. I tada je plamtjela kotorska tvrđava Sv. Ivan. Sva domaćinstva kojima prozori gledaju prema moru dobila su pakete svijeća da ih zapale na prozorima, vojnici i mornari izvukli su na vrhove Pestingrada i Vrmca velike protivavionske reflektore, posudama sa mješavinom piljevine i nafte osvijetljen je bio čitav duž obale put i sve ponte i mandrači preko Mula, Prčanja i Dobrote. Uz rivu su bili vezani ratni brodovi sa svjetlećim i zastavnim galama, a morem

je plovio veličanstveni konvoj ukrašenih barki, koje je vukao brod sa Gradskom muzikom. U defileu je bilo na desetine maštovito okičenih cjelina: maketa razarača „Kotor“, venedijanska gondola, biserna školjka s divnom djevojkom unutra, stara Njegoševa kapela na Lovćenu, Gradski sat, česma Karampana i – ko bi se sjetio svih što su tu večer pretvorili u prizor iz sna.

Obnovljena Bokeljska noć nastavila je svoju plovidbu po sjajnome moru mašte s promjenljivim uspjehom, no zaokupljajući veliku pažnju na našim prostorima pa se cijeni da je svaku od nekoliko posljednjih priredbi posmatralo između 30 i 40 hiljada posjetilaca, tako da je ona postala neslućeni propagator kotorskog turizma, a njenim pomjeranjem s početka na drugu polovinu avgusta produžena je turistička sezona.

Kruna svake Bokeljske noći je vatromet, doveden do pirotehničkog savršenstva. Kako je teško bilo nabaviti specijalne rakete iz Italije u vrijeme enormne krize 1993. godine – to znaju samo organizatori, koji su se mijenjali skoro svake godine, dok se konačno organizacija nije ustalila u Centru za kulturu.

No, zato su te rakete proizvodile nevjerovatne svjetlosne efekte koji se odražavaju u mirnom ogledalu Zaliva, a praštanje eksplozija stotruko odzvanja među brdima. A kada se i posljednja vine u nebo, i kada se podijele nagrade za najuspješnije okičene i ukrašene barke, razdragani narod probija se uz tešku muku kroz uska Glavna vrata Grada i razliva poput plimnog vala po pjacama i pjacetama, nastojeći da zadrži u sebi svu onu upijenu ljepotu. Fešta se nastavlja do jutarnjih sati, a kako je uspjela – najbolje znaju škovacinici – gradski čistači,

kada u ranu zoru počnu čišćenje i umivanje Grada. *osvijetljen... Bila je osvijetljena obala oko Stoliva, a s visine je sjao Gornji Stoliv... Vatre su sjale i na vrhovima brda, osobito na Vrmcu. I vrh samoga Lovćena bio je osvijetljen, dominirajući kao plamena zublja nad Kotor-*

skim zalivom.“ Uslijed nado-
lazećeg nevremena u defileu
je učestvovalo svega nekoliko
osvijetljenih alegorijskih bar-
ki, ali su ostala sačuvana nji-
hova imena: „Galebi“ i „Vene-
cijanska gondola“ sa Prčanja,
„Jadranka“, mornarička „Gon-
dola“ iz Đenovića, „Paviljon“ i
Labud“ iz Kotora.

Međutim, u avgustu te iste
godine engleski kralj Edvard
VIII posjetio je na jahti „Na-
hlin“ u pratnji jednog razarača
Boku i razgledao grad Kotor,
svečano dočekan od vojnih i
civilnih vlasti, oduševljeno po-
zdravljen od naroda. Kraljeva
jahta s pratnjom trebalo je da
isplovi u 20 sati, ali kada su
kralju rekli da se u njegovu
čast sprema neviđeni spek-
takl, polazak je odgođen za
dva sata. Turističko društvo
„Jadranski fjord“ već je bilo
izvršilo sve potrebne pripreme
pa je: „Boka još jednom trebala

Peraški otoci 2004.

da plane, da se okiti plamenim grivnama i da u lijepoj ljetnoj noći prospe po svojim njedrima raskošje vatrenog nakita, da se načička hiljadama žižaka i krijesova, da – divna kakva jeste – pruži svakom oku i u ovoj noći sve čari i krasote opjevanе nevjeste, nedostižne ljube plavoga Jadrana. I noć je pala. Spustila se tamna koprena sa vedroga neba koje je treperilo milijardama zvijezda, a Kotorški bazen, maestrozan u noćnoj tišini i čutljiv u nestrpljivom iščekivanju da sav plane, ličio je na ogromnu prirodnu dvoranu kojoj je imala da započne raskošna svečanost iz bajki. Najprije su počela plamsati brda. Stara tvrđava Sv. Ivana nad Kotorom planula je osvijetljenim zidinama u hiljadama plamenova... Na kamenoj glavi Pestingrada razbuktale su se vatre osvijetljavajući veličanstveno goli krš, a odmah zatim javili su se visokim vatrama lovčenski vrhovi. Na drugoj opet strani plamtale su vatre po grbama Vrmca, koje su se začas pretvarale u prave vulkanske plamenove... Odjednom, upravo munjevitom brzinom zasjaše hiljadama plamičaka kotorski bedemi i sva obala... Iz mraka stadoše da se nižu ognjeni đerdani duž Mula, Prčanja,

Stoliva, Dobrote, Orahovca... pa preko Perasta tamo u Kostanjicu, Morinj, Lipce, Risan, nad kojim su bile divno obasjane visoke serpentine... Kotorški bazen, koji je do maločas ličio na ogromnu tamnu i čutljivu dvoranu, kao da se odjednom pretvorio u raskošno obasjano i duboko jezero, u čije je tihe vode sa obale i sa planinskih padina i visokih vrhova počelo da toči goruće zlato... Tako je sav unutrašnji bazen plivao u moru svjetlosti. Dok je reflektor sa razarača obasjavao crkvicu Gospe od zdravlja poviše Kotor, veliki broj raketa... šarao je ognjenim bojama zvjezdano nebo. Rimske svijeće uz bengalsku vatru... upotpunjavale su jedinstveni prizor... Odjednom sa kraljevske jahte „Nahlin“ stadoše da se prelijevaju u noći jake i raznobojne rakete kao goruće raznobojno cvijeće.“

Kralj Edvard VII posebno je zahvalio Opštini i narodu Boke kotorske na divnom osvijetljenju i uloženom trudu, ali kako izgleda nije bilo defilea i ukrašenih barki, već samo iluminacija.

Poslije Drugog svjetskog rata pokušavala je osiromašena Opština da vrlo skromno obnovi tradiciju, ali je to pošlo za rukom u punom sjaju tek prilikom posjete Kotoru maršala

Josipa Broza Tita i krštenja novog razarača „Kotor“, početkom septembra 1959. godine. Ovu začaranu, nestvarnu Bokeljsku noć svi koji su vidjeli pamtit će kao nešto što se samo u akvatoriju amfiteatralnoga Kotorškog zaliva može doživjeti. I tada je plamtjela kotorska tvrđava Sv. Ivan. Sva domaćinstva kojima prozori gledaju prema moru dobila su pakete svijeća da ih zapale na prozorima, vojnici i mornari izvukli su na vrhove Pestingrada i Vrmca velike protivavionske reflektore, posudama sa mješavinom piljevine i nafte osvijetljen je bio čitav duž obale put i sve ponte i mandrač i preko Mula, Prčanja i Dobrote. Uz rivu su bili vezani ratni brodovi sa svjetlećim i zastavnim galama, a morem je plovio veličanstveni konvoj ukrašenih barki, koje je vukao brod sa Gradskom muzikom. U defileu je bilo na desetina maštovito okičenih cjelina: maketa razarača „Kotor“, venecijanska gondola, biserna školjka s divnom djevojkom unutra, stara Njegoševa kapela na Lovčenu, Gradski sat, česma Karampana i – ko bi se sjetio svih što su tu večer pretvorili u prizor iz sna.

Obnovljena Bokeljska noć nastavila je svoju plovidbu po sjajnome moru mašte s promjenljivim uspjehom, no zaokupljujući veliku pažnju na našim prostorima pa se cijeni da je svaku od nekoliko posljednjih priredbi posmatralo između 30 i 40 hiljada posjetilaca, tako da je ona postala neslućeni propagator kotorskog turizma, a njenim pomjeranjem s početka na drugu polovinu avgusta produžena je turistička sezona.

Kruna svake Bokeljske noći je vatromet, doveden do pirotehničkog savršenstva. Kako je teško bilo nabaviti specijalne rakete iz Italije u vrijeme enormne krize 1993. godine – to

znaju samo organizatori, koji su se mijenjali skoro svake godine, dok se konačno organizacija nije ustalila u Centru za kulturu.

No, zato su te rakete proizvodile nevjerovatne svjetlosne efekte koji se odražavaju u mirnom ogledalu Zaliva, a

praštanje eksplozija stotruko odzvanja među brdima. A kada se i posljednja vine u nebo, i kada se podijele nagrade za najuspješnije okićene i ukrašene barke, razdragani narod probija se uz tešku muku kroz uska Glavna vrata Grada i razliva poput plimnog

vala po pjacama i pjacetama, nastojeći da zadrži u sebi svu onu upijenu ljepotu. Fešta se nastavlja do jutarnjih sati, a kako je uspjela – najbolje znaju škovacini – gradski čistači, kada u ranu zoru počnu čišćenje i umivanje Grada.

Baner sa stihovima „Bokeljske noći”

Baner sa stihovima pjesme „Bokeljska noć”, s potpisom i siluetom autorice Maje Perfiljeve (1940. – 2019.) postavljen je iznad kotorskih glavnih gradskih vrata u znak sjećanja na pjesnikinju koja je na najljepši način opjevala emociju koja prati ovu jedinstvenu manifestaciju.

Ova, kao i druge postavke, koje su uoči i tijekom Bokeljske noći posjetitelji mogli vidjeti, rezultat su suradnje Općine Kotor, lokalne Turističke organizacije i Pomorskog muzeja.

Maja Perfiljeva, sudjelovanjem u Bokeljskoj noći 2016. godine, na poseban način je obilježila zlatni jubilej, 50 godina jedne od njezinih najpoznatijih pjesama – „Bokeljska noć”.

Kompoziciju za koju je tekst napisala izveli su Vice Vukov i Radmila Karaklajić, pobijedivši s njome 1966. na poznatome Splitskom festivalu zabavne muzike. Godinu kasnije „Bokeljska noć” dobila je i nagradu „Zlatni ključ” na Festivalu zabavne muzike u Bratislavi.

Stihovi „Jedne će se noći lude zapaliti u nama vatre...” i „Zasjat će palace, antike tarace...” postali su dio pučke kulture u Boki i neizostavni dio svake bokeške fešte i zabavno-turističkog događaja.

Izložba fotografija na otvorenom – Bokeljska noć iz 1959. godine

U povodu ovogodišnje Bokeljske noći JU Pomorski muzej Crne Gore i TO Kotor pripremili su izložbu fotografija na otvorenom – na zidinama uz Glavna gradska vrata.

Na fotografijama je predstavljena Bokeljska noć iz 1959. godine, koja je upriličena u povodu posjeta predsjednika SFRJ Josipa Broza Tita. Na fotografijama iz navedenog razdoblja mogle su se vidjeti ukrašene barke, osvjetljenje grada i veličanstven vatromet.

Starije generacije rado pamte i prepričavaju ovu spektakularnu Bokeljsku noć od prije točno 60 godina.

Izložba je mali poklon gradu, sugrađanima, ali i turistima kojima želimo dočarati dugogodišnju tradiciju održavanja Bokeljske noći, poručili su organizatori.

Izvor: Boka News

*KOTORART – DON BRANKOVI DANI MUZIKE UMJETNIČKI SU
OBILJEŽILI 40 GODINA OD RAZORNOG POTRESA 1979., KAO I
STAVLJANJA NA UNESCO-OVU LISTU BAŠTINE SVIJETA*

KotorArt – Don Brankovi dani muzike

Svečano otvaranje Don Brankovih dana muzike

Priredila:
Tijana Petrović

Ovogodišnje izdanje festivala KotorArt održano je od 27. lipnja do 11. kolovoza na mnogobrojnim ambijentalnim lokacijama u

Kotoru i diljem Boke u četiri programske cjeline: XVIII. KotorArt - Festival klapa Perast, XXVII. KotorArt - Kotorski festival pozorišta za djecu, XVIII. KotorArt - Don Brankovi dani muzike i IX. KotorArt - Pjaca od filozofa.

Programom „Pjaca od džeza“ i posljednjim u nizu nastupa u sklopu serijala ovih džez koncerata 11. kolovoza zao-kružen je cjelokupni program KotorArta. Tijekom 46 festival-skih dana nastupalo je više od 1.500 umjetnika iz 25 zemalja

i izvelo više od 300 programa – 53 glavna i više od 250 pratili.

Festival je održan pod pokroviteljstvom Općine Kotor i Ministarstva kulture Crne Gore, kao i s potporom važnih prijatelja i sponzora kao što su Coca-Cola, Luštica Bay, Porto Montenegro, mađarsko Ministarstvo vanjskih poslova i trgovine te Veleposlanstvo Mađarske u Crnoj Gori, Turistička organizacija Kotor, Hum, Institut Yunus Emre, Accion Cultural Espanola i mnogobrojni drugi partneri. Festival na ovaj način, uz sponzorstva, donacije i vlastitim sredstvima, osigurava gotovo 40% ukupnog proračuna. Medijski partneri Festivala bili su RTCG i Pobjeda, a medijski prijatelji svi značajniji mediji u Crnoj Gori.

Na ovogodišnjem izdanju Festivala nastupili su umjetnici iz: Crne Gore, Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Sjeverne Makedonije, Slovenije, Mađarske, SAD-a, Njemačke, Nizozemske, Italije, Velike Britanije, Švedske, Norveške, Austrije, Španjolske, Poljske, Bugarske, Ukrajine, Luksemburga, Armenije, Turske, Izraela, Kine i Rusije.

XVIII. KotorArt - Festival klapa Perast ugostio je ženske, muške i mješovite klape iz Crne Gore, Hrvatske i Bosne i Hercegovine koje su se natjecale u različitim kategorijama. Stručni žiri radio je u sastavu: Mojmir Čaćija - predsjednik, Zlata Marjanović, Mario Katić, Zorana Latković, Marina Dulović, Jasminko Šetka i Vladimir Begović. U kategoriji *Najbolja ženska klapa*, po ocjeni stručnog žirija, dobitnice su klapa Luše iz Splita. U kategoriji *Najbolja muška klapa* pobjednici su klapa Conra, također iz Splita. Nagrada *Nova klapska pjesma* pripala je autoru Marku Šimiću za pjesmu *Ljubav od Luše*, u izvođenju

Festival klapa Perast

Festival pozorišta za djecu

klape Luše iz Splita. Također, u sklopu manifestacije *Tjedan mađarske kulture* koncert su održali i a capella sastav Fool Moon iz Mađarske.

XXVII. KotorArt - Kotorški festival pozorišta za djecu ove godine održan je pod sloganom „Put na mjesec“. Od 1. do 12. srpnja Kotor je bio grad djece pa su za njih priređene predstave iz mnogih zemalja svijeta, radionice i paneli. Ovogodišnji, 27. po redu, Kotorški festival pozorišta za djecu obi-

lježile su čak 24 predstave u sklopu kazališnog programa. Tijekom 12 festivalskih dana u ovom dijelu programa izvedeno je 16 predstava, od kojih 12 premijernih i 4 revijalne. Na Festivalu je ukupno ostvareno 109 programa.

Don Brankovi dani muzike

XVIII. KotorArt - Don Brankovi dani muzike otvoreni su svečanim koncertom ispred

Akademski pjevački zbor „Silvije Bombardelli”

KOTORART

katedrale svetog Tripuna 14. srpnja i umjetnički su obilježili 40 godina od razornog potresa 1979., kao i stavljanja na UNESCO-ovu listu baštine svijeta uz izvođenje naručenih i novih djela.

Na otvorenju su premijerno izvedene kompozicije koje je Festival naručio od crnogorskih autora. Ivan Marović napisao je kompoziciju *Kotor 1979.*, u znak sjećanja na 40 godina od potresa koji je duboko uzdrmao i grad i stanovnike te ostavio trajne arhitektonsko-kulturološke posljedice, dok je Nina Perović komponirala djelo *Pogledi*, inspirirana Kotorom i Bokom kotorskom u kontekstu svjetske baštine.

Festivalskim orkestrom KotorArta, sastavljenim od muzičara iz Crne Gore i iz regije, prvi put dirigirao je doajen muzičke umjetnosti s ovih prostora, podrijetlom Bokelj, maestro Julio Marić, dok su solističke uloge povjerene sopranima Oliveri Tičević, Marijani Šovran i Milici Milanović, kao i hip-hop ansamblu Who See.

Premijerno je prikazan dokumentarni film Duška Vulekovića – *Priča o potresu*, u kojem se autor bavi temom potresa i

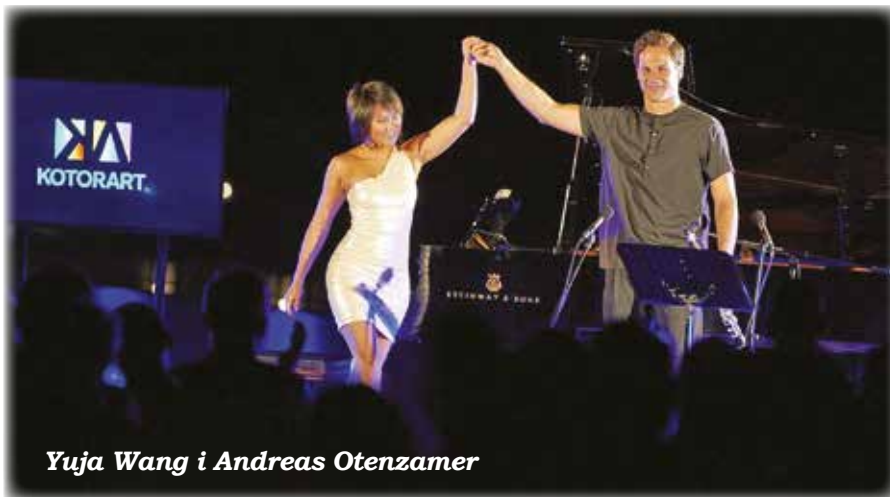
Narek Hahnazarjan

restauracije, kao i očuvanjem kulturno-historijsko-prirodne baštine u Kotoru.

„Ovo veće posvećeno je umjetničkom sjećanju na četrdeset godina od razornog potresa 1979. godine i istodobno obilježavanju četiri desetljeća našeg ustrajavanja na listi svjetske baštine Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu ili skraćeno UNESCO”, rekao je u pozdravnom govoru direktor Festivala Ratimir Martinović

„Ovo su naši, umjetnički načini da obilježimo važne datume naše historije, a vjerujem kako se slažete da su oba spomenuta događaja obilježila i oblikovala život (a i dalje to čine) na prostoru Kotora, Boke, pa i šire. Potresi su samo jedan vid prirodnih pojava koje nam se vraćaju na ovom našem dijelu zemaljske kugle. Kad usporedite dinamiku i amplitudu života kroz te parametre, kako je rekao jedan moj prijatelj iz dalekoga svijeta - ovdje nikad nije mirno, tj. dosadno. A sigurno bismo svi željeli da baš tako bude, pomalo mirno i još više dosadno.

Potresaju nas političke krize i previranja u kojima se suprotstavljaju mišljenja i to tako do ekstrema u potrebi da dokažu ispravnost svoje verzije istine... Potresaju nas razni svjet-

Yuja Wang i Andreas Otenzamer

No Borders Orchestra

ski trendovi - turistički, tehnološki, informatički, koji na ovaj ili onaj način dramatično utječu na naš svakodnevni život... Nas ovdje još uvijek snažno potresaju i urušene vrijednosti koje su donijela ratna razaranja. Za samo dvije godine navršit će se tri desetljeća od početka posljednjih ratova na ovim prostorima. Gledano kroz ljudske duše ili materijalna dobra, u njima Crna Gora i Kotor nisu ni približno stradali kao naši susjedi. Ali uz sve drugo, stradale su vrijednosti koje ovo društvo opet pokušava izgraditi. Te vrijednosti su dio svakodnevnog života, ophođenja i doživljaja svog mjesta u društvu. Počevši od toga da poštujemo druge, preko borbe za svoje interese koji su u skladu s općim normama, do elementarne pristojnosti i svijesti da ćemo pojedinačno jačati ako pridonosimo općem dobru - sve su to, kao što slutite, opet naše pojedinačne odgovornosti", rekao je, između ostalog, Martinović. On se zatim osvrnuo i na ono čemu

je posvećen ovogodišnji Festival - na potres koji je Kotor silovito osjetio i zapamtio. „Trebamo iz tog iskustva starijih učiti da cijenimo to što imamo. Na to nas upućuje čak i najreferentnija svjetska adresa za pitanja vrijednosti kulture, obrazovanja i znanosti - UNESCO. To je naša odgovornost,

da ostanemo na toj listi, bez ikakvih potresa. Jer toj listi pripadamo prirodno: naslijeđem i ljepotom zaljeva. I nije nam nikakvo iznenađenje što stotine tisuća turista hrli svake godine da se dive zaljevu i gradu. Problem je samo što se nerijetko na pogrešan način poistovjećujemo s tom poseb-

nošću. Problem je što atribut grada olako pripisujemo sebi. A puna istina je zapravo da prečesto nismo dostojni - ni tih atributa ni samoga grada Kotora", naglasio je Martino-
vić.

Zato je pozvao sve da svojom posvećenošću, zahvalnošću i divljenjem, zajedničkim učincima bez obzira na razlike i iznad svega sviješću o pojedinačnoj odgovornosti koja je prije svega odgovornost pred Bogom, Alahom, Apsolutnim, Sudbinom, kako već tko naziva to neizrecivo, daju svoj doprinos i sve potrebe koji o njima ovise svedu na najmanju amplitudu „kako nas taj skori veliki potres koji samo što nam se nije dogodio ne bi ponovno morao učiti ljubavi”.

Uz pratnju zvona s katedrale svetog Tripuna 18. Don Brankove dane muzike otvorio je ministar kulture Crne Gore Aleksandar Bogdanović.

„Moglo bi se reći da je Kotor, zahvaljujući ovom festivalu, postao suvremena i dinamična kulturna scena na kojoj se osim prezentacije visokog umjetničkog stvaralaštva događa i svojevrsni dijalog između recentne kulture i bogatog naslijeđa”, poručio je ministar Bogdanović.

Tijekom mjesec dana trajanja ovog festivala publika je imala prilike uživati u koncertima podijeljenim u nekoliko serijala i to: vrhunska umjetnička muzika, gdje smo ove

godine opet mogli čuti sam vrh svjetske scene poput Yuje Wang, Andreasa Otenzamera, Nareka Hahnazarjana, Blajt Teh-Engstrem, Romana Simovića i mnogih drugih; zatim Coca-Coca Stage, na kojoj se preplitala umjetnička i popularna muzika s koncertima posvećenim Oliveru Dragojeviću, ali i oni Massima Savića i Sergeja Četkovića s orkestrom mladih talenata; Pjaca od džez, serijal od pet tjedana džez koncerata na Pjaci od muzeja u Kotoru; KotorArt talenti, platforma za mlade, uspješne umjetnike koje Festival snažno podržava; kao i Luke umjetnosti, možda i omiljeni serijal kotorskih ugostitelja, prolaznika i turista, nastupi različitih ansambala po trgovima Staroga grada. Uz simfonijski orkestar iz Budimpe-

šte, slušali smo i dva koncerta Festivaluskog orkestra, Veliki džez orkestar RTS-a, No Borders Orkestar i mnoge druge sastave. KotorArt je bio i važan partner u realizaciji programa Mađarskog tjedna kulture u Crnoj Gori, a ugostio je i direktore velikih festivala iz Verbijeja i Šangaja.

Pjaca od filozofa

IX. KotorArt - Pjaca od filozofa održana je 10. i 11. kolovoza na temu „Kako misliti izbjeglištvo”. Urednica ovogodišnje Pjace bila je Paula Petričević, filozofkinja, aktivistkinja, feministkinja, magistrica političkih nauka. O ovoj temi slušala su se predavanja Čarne Brković uz tezu „Humanitarnost kao politika državljanstva” i predavanje Adriane Zaharijević na temu „Mi izbjeglice: Život koji se ne može živjeti”.

KotorArt iskazao je zahvalnost pokroviteljima, umjetnicima, publici, svim sponzorima, prijateljima, kao i medijskim partnerima na iznimnoj suradnji i na praćenju svih programskih aktivnosti.

Prema prvim procjenama, glavne i prateće programe Festivala pratilo je više od 40.000 posjetilaca.

XIV. izdanje tivatskih Purgatorija

Festival mediteranskog teatra „Purgatorije“

Četrnaesti po redu Festival mediteranskog teatra „Purgatorije“ otvoren je 30. lipnja na tivatskoj ljetnoj pozornici, izvođenjem predstave „Florentinski šešir“ u produkciji Pozorišta „Boško Buha“ iz Beograda.

Tijekom dva mjeseca trajanja Festivala publika je imala prilike pogledati ukupno osam predstava u natjecateljskoj konkurenciji. To su predstave održane: 3. srpnja „Bakhe“ Kazališta „Ulysses“ i ZKM-a iz Zagreba; 7. srpnja „Ustav Republike Hrvatske“ Satiričkog kazališta Kerempuh; 9. srpnja „Barufe“ Gledališta iz Kopra, Slovenskoga stalnoga gledališta iz Trsta i Istarskoga narodnoga gledališta; 8. kolovoza „Krvave svadbe“ Grad teatra Budva i Srpskoga narodnog pozorišta; 22. kolovoza „Kapital“ Kraljevskog pozorišta Zetski dom; 24. kolovoza „Nečista krv“ Narodnog pozorišta iz Beograda; 27. kolovoza „Sjećaš li se Doli Bel“ Kamernog teatra 55 iz Sarajeva i 28. kolovoza „Zašto je poludio gospodin R“ Jugoslovenskoga dramskog pozorišta.

Mediteranske kazališne svečanosti „Purgatorije“ svakog ljeta Tivat učine ne samo turističkim, već i regionalnim centrom kulturnih događaja. Na ovogodišnjem programu bile

su 23 predstave, 6 koreografija, 9 koncerata i 6 književnih večeri.

„Nismo ni mi bili loši kada je Centar za kulturu u pitanju. Imali smo šest naših predstava na repertoaru, s punih 18 izvođenja. Usudili smo se napustiti scene i otići malo u

direktor Centra za kulturu Tivat.

Festival je završio 31. kolovoza dodjelom nagrada i izvođenjem predstave „Vrata od stakla“.

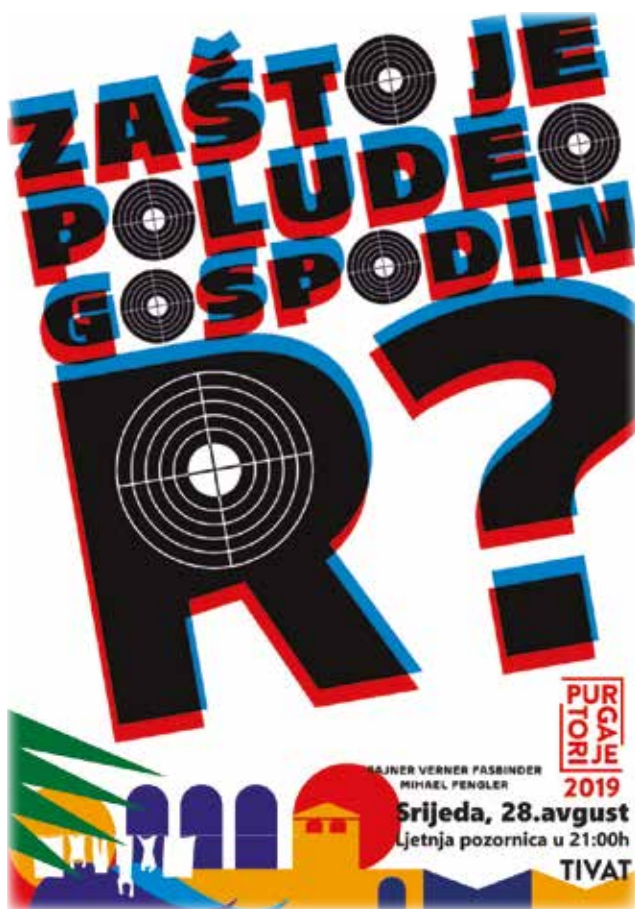
Nagradu za najbolju predstavu dobilo je Jugoslovensko dramsko pozorište za komad „Zašto je poludio gospodin R“.

Glumac Boris Isaković nagrađen je za najbolje glumačko ostvarenje, za ulogu gospodina R., a redatelj te predstave Bobo Jelčić dobio je specijalnu nagradu za umjetničko dostignuće.

„Koristeći djelo Rajnera Fasnidera kao povod, autor i ansambl napravili su predstavu čudesnih značenjskih i poetičkih vertikalna, duhovitu, ali i nadasve gorku posvetu gubitništvu takozvanoga malog čovjeka, onoga sličnog nama, djelo koje kod gledalaca postiže katarzu u pravom značenju tog aristotelovskog pojma koji označava bit samog kazališta“, rekla je Dubravka Drakić – članica žirija za dodjelu nagrada „Purgatorije“.

Mladi glumac Omar Bajramspahić dobio je Nagradu „Ivana Tomićić“ za izniman doprinos u razvoju kazališnog izraza.

Nenad Jezdić nagrađen je za glumačku bravuru zahvaljujući ulozi gazde Marka u komadu „Nečista krv“.

ambijent, a imali smo i dva rimajka, da vas podsjetim, tu su 'Bokeški d-mol' i 'Mediterano'. Nastavit ćemo i nakon ovog festivala igrati naše predstave, sve zahvaljujući vašem interesu“, rekao je Neven Staničić,

„Stručnjaci kažu da su u životu ostvarenog čovjeka tri stvari elementarno bitne - jedna je da bude priznat, druga je da je kreativan i treća, koja je vjerojatno i na prvome mjestu, da voli i da bude voljen. Ovo je večeras nagrada, dakle priznanje za moju kreativnost, dva sam uvjeta ispunio, ovo s ljubavlju je nešto teža priča kod nas, ljubavi nikad dosta. Ljubav moramo prvo u sebi pronaći, dati je drugima da bi se umnožila i vratila. S puno ljubavi zahvaljujem svima”, rekao je glumac Nenad Jezdić.

Sea Dance - zvijezde opčinjene festivalom, atmosferom i ljepotom crnogorskog primorja

Dojmovi nakon spektakularnog finala ovogodišnjeg Sea Dance festivala još uvijek se preporučavaju. Impresivan program, najmoćnija festivalska produkcija ikad viđena u Crnoj Gori, magična lokacija i fantastična publika iz više od 40 zemalja potvrdili su najave

da će šesto izdanje Sea Dancea nadmašiti sva prethodna. I više od toga! Od 30. kolovoza do 1. rujna predivna uvala plaže Buljarice u Budvi ugostila je neka od najvećih svjetskih muzičkih zvijezda kao što su David Guetta, Sven Vath, Richie Hawtin, Robin Schulz, Ofenbach, Dis-

ciples i drugi. Mnogi od njih uputili su riječi hvale domaćinima, kako s pozornice tako i na svojim društvenim mrežama koje prate milijuni fanova diljem planeta Zemlje.

David Guetta svojim nastupom ispisao je nove stranice muzičke historije ovih prostora, a s plaže Buljarice otišao je prepun pozitivnih dojmova. Tijekom nastupa obratio se publici s bine ističući koliko je oduševljen Crnom Gorom i energijom publike koja mu je ovacijama odgovarala na svaki potez za miks-pultom. „Još jednom želim vam zahvaliti. Bili ste nevjerojatna publika. Crna Goro, volim te”, poručio je slavni Francuz preplavljen pozitivnim emocijama.

I britanski hit trio Disciples opčinjeni su festivalskom atmosferom, kao i činjenicom da su nastupali u zemlji koja se spominje u jednom od njihovih omiljenih filmova o Jamesu Bondu „Casino Royale”. „Ovo je prvi put da dolazimo u Crnu Goru, nismo znali što da očekujemo, ali bilo je ludo!

Ovo je jedna od najboljih publika pred kojom smo nastupali. Ljudi su nam pokazali toliku ljubav i za to im moramo reći jedno veliko hvala! Obožavamo ovu zemlju, vrijeme je puno bolje nego u Britaniji i sigurno ćemo doći ponovno sljedeće godine da uživamo", poručili su Nathan Duvall i Luke Anthony McDermott koji su, ponešeni fenomenalnom atmosferom odlučili da na ovom festivalu isprate ostatak programa treće festivalske noći.

Nakon subotnje ludnice koju je priredio na tirkiznoj plaži Buljarici, najveći njemački producent Robin Schulz odlučio se malo opustiti u čarima hotela Splendid i bečičke plaže, a nakon što su se dojmovi slegli zahvalio je Crnoj Gori na društvenim mrežama uz fotografije s nastupa koje najbolje opisuju kakav show je priredio tik uz more. Njegovi kolege iz Francuske, duo Ofenbach, opisali su nastup na Sea Danceu kao stupanj više u njihovoj karijeri. „Hvala, Sea Dance! Hvala, Crna Goro! Bili ste nevjerojatni. Vidimo se uskoro", poručili su Dorian Lo i César de Rummel.

Otac globalne tehno scene Sven Vath priredio je otvorenje Festivala za pamćenje, a sam ga je ovjekovječio objavom na Instagram profilu i porukama zahvalnosti publici u Crnoj Gori. Odlične uspomene kući ponio je i nizozemski DJ maj-

stor Eelke Kleijn, naglasivši da ga je publika ispred No Sleep bine natjerala da uživa do krajnjih granica. I njihovi kolege DJ Gaiser i Galoski istaknuli su da je ljeto stvoreno za relaksaciju i muziku i da Sea Dance svima treba biti nezaobilazna stanica.

Uz pregršt lijepih emocija i ovacija publike koje je stekao prilikom silaska s glavne bine, majstor lirike Darko Rundek zahvalio je Sea Danceu, obećao ponovni susret i poželio još „100 uspješnih, sretnih, veselih festivalskih izdanja". Balkanska trap senzacija Senidah sretna je što je nastupila u „njenoj Crnoj Gori", čeka novi poziv za dolazak, a tijekom Festivala imala je priliku i upoznati članove trio grupe

Disciples, koji su pohvalili njezin rad. Hip-hop postava koju su činili Bekfleš, Haze, Fox, Surreal, Kukuš TV, Who See, Klinac uz Sea Dance su stavili prefikse fascinantn, nezaboravan, fantastičan i opisali ga kao „jedno iskustvo koje se definitivno pamti". Uzbudjenje su podijelili i miljenica domaće i svjetske publike Tijana T i jedan od najpopularnijih didžejeva na ovim prostorima Marko Nastić, koji nije krio sreću kad je zakoračio na No Sleep stage.

Među festivalskim fanovima u publici su se našle i mnogobrojne poznate javne ličnosti iz Crne Gore i regije, koje su uživale u sjajnim nastupima i crnogorskoj obali.

**NAJSTARIJA ŽENSKA KLAPA U CRNOJ GORI
„BISERNICE BOKE“ PROSLAVILA SVOJ VELIKI JUBILEJ
– 40 GODINA NEPREKIDNOG RADA.**

BISERNICE BOKE

Priredio:
Tripo Schubert

Odmah nakon katastrofalnog potresa 1979. godine, koji je s dramatičnim posljedicama zaustavio život grada Kotora i čitavoga Crnogorskog primorja, grupa kotorskih entuzijastkinja osniva žensku klapu, koju nazivaju „Bisernice Boke“.

U teškim uvjetima razrušenoga grada, bez elementarnih uvjeta za rad, klapa se okupljala na trgovima, pjacetama grada, na kojima se vježbanje pretvaralo u spontane koncerte.

Njihov repertoar od početka djelovanja sadrži izvorne napjeve primorsko-brdskog

Bogatu glazbeno-kulturnu tradiciju grada Kotora i Boke kotorske, koja je zbog svojih prirodnih i graditeljskih vrijednosti uvrštena u svjetsku baštinu UNESCO-a, Bisernice Boke već 40 godina afirmiraju klapskim pjevanjem.

zvuka i stvaranje novih glazbenih formi s ciljem daljnjeg razvijanja tradicionalne pjesme Boke. Dio repertoara su izvorne pjesme iz XVII. i XVIII. stoljeća, tzv. „bugarštice“, a kasnije i suvremene

kompozicije. Osnovni prepoznatljivi karakter pjevanja je „a capella“ u četiri glasa. S vremenom klapa je od amaterskog nivoa dosegla profesionalni u interpretaciji svog

repertoara izvornih pjesama Boke kotorske.

Bisernice su stvarale i nove pjesme, zahvaljujući kompozitorima, profesorima: Nikoli Gregoviću, Nikši Čučiću, Miloradu Minji Vučetiću, Nadi Popović, Zoranu Proročiću, Vladu Begoviću te Dubravki Jovanović, Obradu Mandiću i Stefku Borou, koji su im poklonili svoje stihove.

Interpretacijom bokeškog melosa „Bisernice Boke“ svojim su radom dale veliki doprinos u afirmaciji i popularizaciji muzičke baštine, kao i u stvaranju bogatijeg fonda naših bokeških pjesama.

Ubrzo su počeli stizati pozivi za gostovanje po cijeloj bivšoj državi Jugoslaviji, inozemstvu te za nastupe u povodu državnih praznika, važnih jubileja, festivala itd.

Za 40 godina neprekidnog trajanja Bisernice su ostvarile oko tisuću nastupa, gostujući u Njemačkoj, Francuskoj, Italiji, Austriji, Bugarskoj i državama bivše Jugoslavije. Poseb-

no treba podsjetiti na nastup u gradu Vanu u Normandiji, u Francuskoj, kada je Bokokotorski zaljev postao član Kluba najljepših zaljeva svijeta, zatim je održan koncert na otoku Gospi od Škrpjela, organiziran za tadašnjeg generalnog direktora UNESCO-a g-dina M'Bowa, u povodu ulaska Kotora na UNESCO-vu listu kulturne baštine te koncert u zgradi Ujedinjenih naroda u Beču i dr.

Klapa je, zapravo, pravi promotor i crnogorskog turizma jer nastupima na brodovima, koji na svojim kružnim putovanjima uplovljavaju i u luku Kotor, predstavlja grad i njegovu tradiciju. Na hrvatskom brodu „Dalmacija“ nastupili su prvi put, zatim na brodu „Ambasador“, a nakon toga i na drugim stranim brodovima, kruzerima i jedrenjacima. U organizaciji RTCG snimljena su 22 televizijska spota, kao i dvije numere bokeljskog folklora. Klapa je izdala CD s 24 pjesme.

Jasna Stijović

U razdoblju od 40 godina u ovoj klapi nastupalo je više od 60 članica.

Koncert klape „Bisernice Boke“ u povodu 40 godina neprekidnog trajanja održan je ispred bazilike-katedrale sv.

Marina Dulović

Tripuna, uz prisutnost velikog broja posjetitelja.

Izaslanica gradonačelnika Kotora prof. Marina Dulović, tajnica za kulturu, sport i društvene djelatnosti, pozdravila je Bisernice i uručila im plaketu.

Marina je, između ostalog, rekla: „Toplo zahvaljujem što smo opet večeras na ovome značajnome mjestu okupljeni oko pjesme i muzike, onako kako smo navikli u ovome posebnom i čudesnom gradu. Obilježavamo četrdeset godina trajanja, 40 godina pjesme,

druženja, posvećenosti ustrajnosti, ali i 40 godina života provedenog s autentičnom i jedinstvenom klapskom i bokeljskom pjesmom. Područje Crnogorskog primorja i zaleđa jako se razlikuje, oba nude puno raznovrsnosti kulturnog i muzičkog pejzaža, što je bilo uvjetovano preplitanjima različitih kultura i stranih uprava. Poseban je značaj i trag koji klapa 'Bisernice Boke' tijekom svih ovih godina ima u promociji i objedinjavanju muzičke i vokalne tradicije Kotora i Boke kotorske u cjelini, na pred-

stavljanju novih autorskih pjesama, ali taj trag prožet je i svim teškoćama koje čine našu društvenu stvarnost. Trebalo je ustrajati, održati se i napredovati. Ova klapa nikada nije izgubila svoju osnovnu nit, uporište i ozbiljnu namjeru da bokeljsku klapsku pjesmu sačuva od zaborava, promovira i učini popularnom. Na način čitanja 'starih pisama' ova klapa otrgnula je od zaborava mnoge napjeve koje su sačuvali vješti kompozitori i obrađivači, ali i kreatori nove 'a capella' pjesme koja je iznad svega stanje duha, ali i stanje života.

Uz najljepše čestitke za vaš jubilej i sa željom da nas i dalje uveseljavate vašom pjesmom, želim uručiti u ime Općine Kotor jedno priznanje i zahvalnost za očuvanje i promociju bokeljske klapske pjesme.“

U programu koncerta nastupili su kao gosti: Gradska muzika Kotor, dirigent maestro Dario Krivokapić; zbor „Nikola Đurković“, kojim je ravnala prof. Dušica Četković; klavirska pratnja Bisernicama bio je adm. Vlado Begović i mag. Seda Vukašinović. Prof. violine Dušica Kordić, uz klavirsku pratnju prof. Nikole Vučkovića, poklonila je svoje umijeće muziciranja Bisernicama s

kojima je često nastupala na raznim gostovanjima.

Program je nadahnuto vodila Jasna Stijović.

Fanfara gradske glazbe najavile su početak koncerta i dolazak na pozornicu deset članica klape u bokeljskoj nošnji: Vlaste Mandić, Marije Schubert, Radojke Kaluđerović, Violete Petović, Božane Biskupović, Nade Nikčević, Sandre Poljak, Sandre Lazović, Vesne Kuzman i Dragane Marković.

Članice klape su na originalan način prezentirale publici svoj životni put:

„U najsnažnijim stradanjima razornog potresa 1979., koja su za sobom ostavljala ruševine i pustoš, u stradalom prostoru i u ljudima, kao zakonitost nametnula se kozmička nit između stradalih i Boga, kao pružena ruka drugoj ruci, kao utjeha i nada između jučer, koje želiš prešutjeti i zaboraviti, i sutra kome se nadaš i raduješ, kao prkos koji pokreće i otkriva najskrivenije moći u ljudskoj prirodi“, poručila je Radojka.

„U tako zadržtalom i zastrašenom vremenu, u tužnom i ozbiljno razrušenom licu našega miloga grada, iskrenim entuzijazmom, snagom glasa i misterijem zajedničke ljubavi, koja svemu daje važnost i značaj“, dodala je Dragana,

„prve Bisernice 1979. započinju avanturu, koja je od nespretnih i bojažljivih početničkih nota klapu 'Bisernice Boke' ozbiljnim slovima upisala na listu utemeljivača klap-ske pjesme Crne Gore“, dodala je Marija.

„Mudrošću, obilatim i ne-sebičnim muzičkim znanjem, desetljećima su za Bisernice s entuzijazmom, elegantno i znalački, slagali muzičke note u akorde, akorde u upečatljive harmonije, klesali i slagali divni i nezaboravni: Nikša Čučić, Nikola Gregović, Minja Vučetić, Zoran Proročić, Vlado Be-

gović, Tonči Petrović, Nada Popović“, podsjetila ja Sandra L.

„A, tanani i upečatljivi glasovi Bisernica svoje su muzičke priče, u kojima se tiho i snažno pjeni čežnja za dragim, iščekivanja s dalekih putovanja, ljubav i tiha patnja, kao izbrušene kristale upletene u elegantnu i živopisnu ljepotu bokeške nošnje...“, poručila je Božana, „pronosili raspjevanim pjacama Venecije, ulicama Pariza, monumentalnim Berlinom, elegantnim Bečom, prelijepim Krfom, obalama Rajne, impozantnim vrtovima Varne, divnim Beogradom, raspjevanim Zagrebom i Sarajevom, romantičnim Dubrovnikom, Zadrom, Banjom Lukom, Splitom, Korčulom, Omišom i diljem naše lijepe Crne Gore“, dodala je Violeta. Na kraju obraćanja voditeljica klape Vlasta Mandić je istaknula: „One su vezle najljepše muzičko platno, a ono gizdavo i ljubavno gradi mostove, ljudske, kotorske i bokeške, koji spajaju vjekove u kojima se eho prošlosti utkiva u svaku šaru suvremenog života i trajanja. U našem prelijepom gradu sazdanom od akustike, a popločanom skladnom harmonijom života i trajanja, 'Bisernice Boke' večeras otvaraju svoju muzičku kutiju sa že-

ljom da svaka njezina pjesma obrađuje vaša srca.“

Posebnu draž repertoaru klape daje muzičko-scenski prikaz „Na kotorskoj pjaceti“, u kojem se u žanru mjuzikla prikazuje veseli, raskalašeni, duhoviti Kotor iz prošlosti.

Igrokaz „Na kotorskoj pjaceti“ izvele su Radojka Popović, Violeta Petović i Sanja Otašević, na tekst Vlaste Mandić:

„Oh, moj Kotore! Kotor ti je, jadni ne bili, popica od grada. Na tu pomisao u čas me obuzme neka slatka milina i pasaje mi kroz sav život. Zadržti mi duša pa se diže, diže... i pravo u glavu - colpo di fulmine. Plutam kao barka po moru, po ljetnoj bonaci. Kako mi je krasno, ne mogu vam špijemat.“

Ja sam vam u Kotor rođena, jadni ne bili. Znam svaku bužu po pjacama, svaku kunetu, inberlanu gurlu, znam na koji kamen ugazit. Znam đe ko živi, kakav mu je obraz, prirod, kakva mu je famelja. Znam što se kuva u kotorske pinjate i tako sve po redu do u tanke.

Gracija, đavo te ne ponio, donesi mi libro od afitala da vidim đe smo. Koliko smo skužali? Donesi i crveni lapis! Avgust samo što nije finio, valja učinjet konat. Ideš li više, Gracija? Ne mogu se na njega oslonit. Takve ljenčine Kotor nije gledao.

Igrokaz

Isaj kulo moja Mare, use i u svoje kljuse. Ekola, libro je tu.

Ma moram vam nešto prije špijegat. Imamo kuću na tri pjana, vizavi blažene Ozane, a drugu manju na četiri pjana imamo kod Karampane. Sve smo djustali u kamare za afitavanje. Mi smo se malo zbili u kamarin, ali izdržat ćemo ovo još malo do prvih kiša, a onda svi neka idu doma. Pola Kotorra, ma što zborim pola, skoro cijeli Kotor se iselio i fetivi Kotorani su afitali sve u apartmane. U pjantarene kuća su butige od suvenira i restorani. Život kuca con tuta la forza, svaka ulica nabijena od naroda od svake sorte. Stalno sam na finjestru i guštam: crnci, bijelci, Englezi, Kinezi, Arapi, Francuzi, Amerikani, svi mi dolaze kao na gvantijeru. Ima i Turaka. Ma, oni su se, za reč pravo, akomodali kao da su u svoj dvor. Bome, dobri trgovci, imaju nos za osjetit momenat. Osvojili su sve pjantarene, pola Istanbula su uselili u Kotor, pa turisti, ko inšempijani i salamastrani ne znaju ni đe su došli. Ovi naši nemaju nos, perke sve šolde drže u bječve oli u banke, pa ih glade.

In šoma dele šome Kotor ti je kao jedan teatar - Pučki Kotor Art. Najmilije mi je kada pasavaju naši, perke mu znaš što kuva u pinjatu. Jutros mi

je pasao šjor amoroso od Karampane. Vraćao se s banja. Puštio je drob, a noge su mu otančale. Bijele su mu kao da ih je držao u lisiju. Nema ni mrvu dlaka po životu, pi. Ke muškardin, ha, ha. Ma kako se samo možeš prevarit na čovjeka kada ga vidiš obučenog.

Šjora Ljube je bila sva arabijana kada se ritornala sa peškarije. Jedan od ultimih kotorskih ribara joj je avizao da je riba freška, a ona njemju: «Jes, jes freška je kao i vi, moj šjor. Oči su joj u šorbulu, škrge imaju kolur ko moja šporka traversa, a i život joj je debuo. Kad je takneš prstom, ostane buža.» Nisam je mogla zaustaviti koliko je lajala.

Otac od usidjelice Tome, sav je pasao na ostiku. Kad me vidi na finjestru, odma počne da mi nabraja riječi od kotorskog jezika za koje niko više i ne zna što znače pa krene: 'Svako svakome kalumaje, rebumbaje, bruntulaje, cancaje, destrigaje, frnjokaje, inbrokaje, inbruljaje, inpicaje, žbatulaje', pa me pita oču li još. Sav zapjeni i onako arabijan plju-ne tri puta po pločniku, učini mi roge, pa krene put doma. Isto, milo mi ga je čut jer ima konfidencu u mene, a ja ga imam pacijencu slušat. Što će, jado, mora švogat. Oli mu je lako sve ovo gledat?!

Još vam samo ovo moram špijegat. Šjor Anto me je avizao, na što je intrao, kada je pasao kroz kaniželu: 'Pusti me proć. Šjora Kate, žena od moga kumpara Pera - kaže šjor Anto - učinjela je bulikan. Uz viku i tresku je šjor Peru izbacila đornale, okjale, zepe, perfin i đaketu kroz finjestru. Samo što sam se sagnuo da podignem bačene stvari, eto ti ga i Pero. Izletio je ko ronketa iz portijere. A ona štriga za njim svašta - Samo se valjaš po kočeti, buljiš u serije, cijela je kuća na moja pleća, deboto, moram još zarađivat šolde čisteći apartmane dok ti ladiš debelo kulo. Od gušta bi joj dao jedan škopacun! Bilo je još beštīmija, jedna bolja od druge', reko mi je šjor Anto i pasao za kantun.

Nego, što se ono čuje? Neka graja na pjacu od sv. Tripuna? Da vidim ko to varda i neda poštenom narodu spavat. O, evo ih bogami. Arivale su kotorske belece, Filomena usidjeličina i Trifona raspuštenica. Sad ćete i vi videt i čut što vam je kotorski teatar od Života. Pa mi samo recite da Mare izventa-je, bumbižaje, bruntulaje, kalumaje, žbatulaje, nađontaje, paštročaje... Očete li još!?

Nemam se ja kad s vama divertit, jadni ne bili. Idem učinjet konat od afituala, a vi guštajte!

Kultnom kotorskom pjesmom „ŠJORA MARE ŠTRAMACERA“ kotorskoga kompozitora Tripa Tomasa, u izvođenju zbora „Nikola Đurković“ i „Bisernica Boke“ te uz instrumentalnu pratnju Gradske muzike, označen je završetak koncerta.

Generalni sponzor koncerta bila je Turistička organizacija Kotor, a koncert su pomogli: Općina Kotor, Centar za očuvanje i razvoj kulture Crne Gore, Luka Kotor, Javno komunalno Kotor i mnogobrojne privatne firme - prijatelji Bisernica.

Brguljanova Boka i Ida Verona u središtu Zagreba

U zagrebačkoj knjižnici i čitaonici Bogdana Ogrizovića predstavljene su nove knjige uvaženog slikara, istraživača i publiciste Željka Brguljana o bokeljskoj kulturi, književnosti i baštini te o gotovo zaboravljenoj pjesnikinji i dramaturginji Idi Veroni

Piše:

Manuela Goleš/Matica

U Preradovićevoj 5, u Knjižnici i čitaonici Bogdana Ogrizovića u Zagrebu, 31. svibnja 2019., održano je predstavljanje novih knjiga, zagrebačkoj publici već poznatog i cijenjenog autora Željka Brguljana. Uz *Bokeljske teme* i *Život i djelo Ide Verone*, predstavljena je i zbirka poezije Ide Verone, *Ida Verona: Poezija*, u prijevodu prof. dr. sc. Cvijete Pavlović, a u izdanju izdavačke kuće Izdanja Antibarbarus, dok su dvije knjige sabranih djela Ide Verone izdane u suizdavaštvu Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore iz Donje Lastve.

Uz autora Željka Brguljana, knjige su predstavili i uvaženi akademici Tonko Maroević i Radoslav Tomić, a u ime izdavača, brojnoj i uglednoj publici obratila se gospođa Vesna Brlek.

Akademik Radoslav Tomić se osvrnuo na knjigu *Bokeljske teme* te je govorio o Brguljanovom doprinosu Boki Kotorskoj te važnosti njegovog bavljenja bokeljskom kulturnom baštinom. Naglasio je da se Boku Kotorsku, zbog njenog prirodnog i kulturnog bogatstva, može smatrati amfiteatrom kulture. Istaknuo je značaj sudjelova-

nja velikih hrvatskih kipara, poput Ivana Meštrovića i Tome Rosandića, kao i arhitekta Milana Karlovca te zasluge prčanjškog župnika don Nika Lukovića u angažiranju ovih i drugih istaknutih umjetnika onoga vremena na uređenju župne crkve Rođenja Blažene Djevice Marije na Prčanju,

što je i jedna od Brguljanovih tema nove knjige.

Tomić je također naveo važnost Brguljanova istraživačkog rada te vrijednost otkrivanja i prezentacije rada pomalo zaboravljenog marinističkog slikara Bazija Ivankovića, autora opsežnog opusa portreta bokeljskih brodova, kao i ostalih na jadranskoj obali.

Akademik Tonko Maroević je u svojem obraćanju publici dao naglasak na druge dvije knjige, zahvaljujući kojima se susrećemo sa zaboravljenim djelima bokeljske pjesnikinje i dramaturginje iz 19. stoljeća - Ide Verone. Između ostalog, istaknuo je veliku vrijednost ovoga izdanja i otimanja iz zaborava posebnog opusa zaboravljene autorice, na što su svojedobno upozoravali Kerubin Šegvić, Ivo Hergešić te Nikola Šop.

U kratkom obraćanju, Željko Brguljan se zahvalio izdavačima i predstavljateljima knjiga, kao i svim prisutnima na iskazanom interesu te istakao da je veliki privilegij roditi se i odrastati u neponovljivom bokokotorskom zaljevu, koji je dao velike doprinose i hrvatskoj i crnogorskoj kulturi i dodao da su i ove danas predstavljene knjige stanovito vraćanje duga zavičaju, a potom je iznio nekoliko slikovitih impresija zaljeva iz vremena svog djetinjstva.

Predstavljanje knjiga je bilo jako dobro posjećeno, a publika raznovrsna – predstavljanju su se odazvali ugledni akademici, znanstvenici i književnici, sveučilišni i srednjoškolski profesori te Brguljanovi učenici. Nažalost, primijećen je slab odaziv zagrebačkih Bo-

kelja, kojima je, putem uprave Bratovštine, prosljeđena pozivnica za ovaj, za kulturu Boke Kotorske, izuzetno značajan događaj.

Nakon prezentacije sudionici promocije zadržali su se u ugodnom druženju.

Prethodno je knjiga *Bokeljske teme* bila predstavljena u Šibeniku, na promociji u Gradskoj knjižnici "Juraj Šižgorić", 25. travnja 2019., a o knjizi su govorile književnica Grozdana Cvitan i predsjednica Ogranka Matice hrvatske u Šibeniku, Zdenka Bilušić.

Knjige *Bokeljske teme*, *Život* i djelo Ide Verone i *Ida Verona: Poezija*, prvi put su predstavljene ovom prilikom u Zagrebu.

Promocija u Boki

Duh Boke u istraživanjima i imaginaciji Željka Brguljana

Piše:

Dubravka Jovanović

Bokelj, tih, fin, miroljubiv, radišan. Istražuje, piše, slika i pedagoškim radom u učionici obrazuje mlade – to je u najkraćem profil Željka Brguljana kome Boka u jedno oko staje, a drugim se iznova rađa.

Svakog ljeta iz Zagreba do rodnog Prčanja stiže da na, recimo to tako, odmoru još koju staru stranicu o Boki kotorskoj i njezinoj prošlosti pronađe, istraži, izuči, pa je umjesto na suncu i u moru Željko najčešće i najviše u miru i hladovini arhiva, muzeja, crkava.

Njegov fagot u kome knjige dominiraju ovoga ljeta Gospodnjeg bogatiji je za knjigu

„Bokeljske teme“, koja je promovirana pred mnogobrojnom publikom u crkvi svetog Pavla u starome kotorskom gradu.

Organizatori promocije bili su OJU „Muzeji“ i Matica hrvatska – ogranak u Boki kotorskoj.

Marija Mihaliček, historičarka umjetnosti, u ime Matice hrvatske - ogranka u Boki kotorskoj, govoreći o profesoru Željku Brguljanu osvrnula se na njegov rad u svjetlu njegova umjetničkog, publicističkog i istraživačkog djelovanja jer svojevrtni je kroničar Prčanja i Boke, temeljiti historiograf i poznavalac kulturoloških i umjetničkih tema iz prošlosti Boke kotorske.

Njegova vezanost za Boku, duboka emocija i neprestana čežnja otkrivanja je i preko njegovoga likovnog djela jer kulturna publika Boke prvo se susreće sa Željkom kao umjetnikom na izložbi bokškoga sakralnog ciklusa u Perastu i Tivtu 2003. godine, zatim 2012. godine na Gospi od Škrpjela na izložbi „Zvijezdi mora“, podsjetila je Mihaliček.

Taj Brguljanov umjetnički nerv i sposobnost umjetničkog i estetskog rasuđivanja potvrdu dobiva i u nizu tekstova postmoderne umjetničke likovne tematike. Mihaliček je nadalje govorila o paraleli njegova dva svijeta, likovnog opusa koji je plod njegove imaginacije i istraživanja te

bokeljskih tema pomorske i kulturne baštine.

Ova knjiga rezultat je velikoga istraživačkog napora i Brguljanove znatizelje otkrivanja duha Boke u pomorskim i likovnim sferama.

On se tu ne zaustavlja jer je istina da mu je sve u zavičajnoj kulturnoj i materijalnoj baštini blisko i jednako vrijedno.

O pet tematskih cjelina koje sadrži dvadeset tri rada znanstvenog i publicističkog karaktera, koji su publicirani tijekom proteklog desetljeća u časopisima, ljetopisima, zbornicima i knjigama objavljenim u Hrvatskoj i Crnoj Gori, nadahnuto je kotorskoj publici govorio akademik Radoslav Tomić.

Izabrani tekstovi ovoga pasioniranog istraživača povijesti, povijesti pomorstva i kulturnog naslijeđa nešto su izmiješani ili dopunjeni novim saznanjima, a knjiga sadrži još i popise arhivske građe i literature koje je autor koristio, kao i indeks osobnih imena.

Knjiga je izašla u izdavačkoj kući Antibarbarus u Zagrebu 2018. godine.

Središte Brguljanova zanimanja je njegovo rodno mjesto Prčanj koje prikazuje u temama o pomorstvu i kulturnom naslijeđu, posebno o crkvi Rođenja Marijinog s nizom novih otkrića o projektantu Makaruciju i inženjeru Milanu Karlovcu, zatim o umjetničkim radovima kipara Ivana Meštrovića i Tome Rosandića, slikara Mila Milunovića i radionici Pavla Bilinića. Veći dio autorovog istraživanja posvećen je zavičajnim umjetnicima iz Boke kotorske koji su živjeli i stvarali u XIX. i XX. stoljeću među kojima su slikar-marinist Bazi Ivanković, pjesnikinja i dramaturginja Ida Verona, poznati strip-crtičar Andrija Maurović, slikar Antun Šojat i pjesnik Viktor Vida.

„Bokokotorski zaljev je Brguljanov mikro svijet koji nije provincijalno slijepo crijevo, nego prostor u kome su se sretale, dodirivale, spajale, povezivale, a ponekad i razdvajale različite kulture, različite likovne tradicije i različita povijesna iskustva. Sve je to zajedno kultura koja je specifična samo Boki kotorskoj, o kojoj se obično misli da je sve napisano. Tek kada se istražuje vidi se da je zapravo o njoj tako malo napisano u odnosu na mogućnosti koje Boka pruža”, rekao je akademik Tomić.

„Brguljan u svojim tekstovima najviše piše o građanskoj Boki kotorskoj 19. i 20. stoljeća, stoljećima bez ratova, stoljećima mira, čak i stoljećima prosperiteta kada se Austrija domogla ovih krajeva.

Bila je to Boka u kojoj je stanovništvo živjelo u malom svijetu kozmopolitskoga karaktera, u redu i poretku, kada su školovani ljudi u Beču i Grazu stekli zavidna znanja i velike kulture te ih donosili u rodni kraj.

O takvoj Boki kotorskoj piše Brguljan te daje usporedbu između te i takve Boke i ove današnje koja je, na žalost, devastirana turističkim i komercijalnim sadržajima novog života u njoj“, istaknuo je akademik Tomić.

Autor „Bokeljskih tema“ Željko Brguljan, u svom stilu, tiho i skromno, samo je zahvalio prisutnima i svima koji su pomogli u izdavanju ove knjige i u organizaciji njezine promocije u Kotoru.

Marija Pejčinović Burić izabrana za glavnu tajnicu Vijeća Europe

Tekst:
Vesna Kukavica/Matica

Hrvatska ministrica vanjskih i europskih poslova Marija Pejčinović Burić izabrana je za novu glavnu tajnicu Vijeća Europe (VE) u Strasbourgu 26. lipnja 2019. Zastupnici Parlamentarne skupštine VE-a odlučili su tajnim glasanjem da će Pejčinović Burić na dužnosti glavne tajnice naslijediti Norvežanina Thorbjørna Jaglanda kojem u listopadu istječe drugi mandat. Pejčinović Burić dobila je 159 glasova, dok je njezin protukandidat belgijski šef diplomacije Didier Reynders završio sa 105 glasova. Pejčinović Burić kandidirala se za glavnu tajnicu zajedno s Reyndersom, koji je s njom prije nekoliko mjeseci ušao u uži izbor, biv-

Hrvatska se pridružila Vijeću Europe prije dva i pol desetljeća, a stupanje na dužnost nove glavne tajnice predviđeno je 15. listopada ove godine

šim litavskim premijerom Andriusom Kubiliusom i bivšom grčkom ministricom vanjskih poslova Dorom Bakojanis.

Parlamentarna skupština VE-a sastoji se od 324 zastupnika nacionalnih parlamenata iz 47 država članica. Djelovanje Vijeća Europe (engl. Council of Europe) sa sjedištem u Strasbourgu pozicioniralo se na prijelazu tisućljeća u svojevrsni sinonim za najviše demokratske standarde na

europskom kontinentu, napose u području poštovanja ljudskih prava, višestranačke demokracije i vladavine prava. Članstvo 47 država šire europske regije (osim Bjelorusije i Kosova, a uključujući Rusiju, Tursku te države Kavkaza) čini VE jednom od sadržajno i geografski širih međudržavnih organizacija - što danas predstavlja više od 800 milijuna građana.

Hrvatska je ostavila dobar dojam tijekom šest mjeseci predsjedanja tom najstarijom paneuropskom organizacijom prošle godine, izjavio je predsjednik Vlade RH Andrej Plenković, čestitavši na izboru našoj potpredsjednici Vlade i ministrici vanjskih i europskih poslova.

Hrvatska ministrica ovime je postala druga žena u povijesti na čelu te organizacije i prva osoba općenito iz srednje i jugoistočne Europe na toj dužnosti. Hrvatska se pridružila organizaciji prije 23 godine (7. XI. 1996.), a stupanje na dužnost nove glavne tajnice predviđeno je 15. listopada ove godine.

Misija Vijeća Europe

Ključni ciljevi Vijeća Europe, osnovanog 1949., su ostvariti što je moguće čvršću suradnju među svojim državama-članicama, a posebno promicati individualne i političke slobode, vladavinu prava te druga načela koja čine temelj svake istinske demokracije. Status promatrača u Vijeću Europe imaju Kanada, SAD i Meksiko. Sažeto, aktivnosti VE temelje se na četirima glavnim načelima: demokraciji i pravima čovjeka, socijalnoj koheziji i sigurnosti građana, obrazovanju za demokraciju te kulturnoj raznolikosti. Na tim načelima izrađen je plan djelovanja VE-a u tekućem tisućljeću, koji sada realiziraju njegova tijela. Savjetodavni status pri Vijeću Europe ima više od 400 nevladinih organizacija. To svjedoči da je VE razvilo snažno partnerstvo s organizacijama civilnoga društva, koje sve više postaju oslonac razvoja i socijalne kohezije. VE zapošljava oko 1.300 osoba, koje čine njegovu stalnu administraciju. Financiraju ga države-članice, ovisno o broju

stanovnika i visini nacionalnog dohotka. Glavno tijelo Vijeća Europe čini Odbor ministara, koji je ključna instanca odlučivanja, a čine ga ministri vanjskih poslova država-članica. VE ima i Parlamentarnu skupštinu sastavljenu od delegata nacionalnih parlamenata. Nadalje, u njegovu sastavu djeluje i Kongres lokalnih i regionalnih vlasti, koji ima savjetodavan karakter. Vijeće

Europe treba razlikovati od Vijeća Europske unije (engl. Council of the European Union) koje je tijelo EU-a. Svih 12 zemalja u kojima žive hrvatske manjine također su članice Vijeća Europe pa u svoj pravni sustav ugrađuju preporuke Okvirne konvencije VE-a o zaštiti nacionalnih manjina i Europske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima.

Brajnovićeva priča o ljubavi i ratu

Tekst:

Vesna Kukavica/Matica

Foto: Hina

Španjolska novinarka hrvatskih korijena Olga Brajnović promovirala je 7. lipnja ove godine na uglednoj madridskoj Ferii del Libro knjigu „Una Odisea de Amor y Guerra“ („Odiseja o ljubavi i

Prigodom stote obljetnice rođenja pisca i novinara s polustoljetnom španjolskom adresom Luke Brajnovića promovirani su njegovi egzilantski dnevnički zapisi na prestižnoj Ferii del Libro u Madridu

Olga Brajnović s knjigom „Una Odisea de Amor y Guerra“, Feria del Libro, Madrid

ratu“) koja opisuje zagrebački par u vohoru Drugoga svjetskog rata i poraća te njihovu potragu za kruhom i slobodom, temeljenu na egzilantskim dnevničkim zapisima autoričina oca - pisca, prevoditelja, novinara i znanstvenika Luke Brajnovića (Kotor, Boka kotorska, 13. I. 1919. - Pamplona, Španjolska, 8. II. 2001.). Knjiga „Una Odisea de Amor y Guerra“ potresna je priča o autoričnim roditeljima, prognanim zagrebačkim sveučilištarcima, Luki i Ani Brajnović, rođenoj Tijan, njihovoj prisilnoj dvanaestogodišnjoj razdvojenosti te ponovnom susretu u tuđini.

Egzilantski krug

Luka Brajnović uhićen je kao mladi neovisni novinar ljeta 1941. u rodnome Kotoru zbog kritiziranja fašističkog vođe Benita Mussolinija, na-

kon čega počinje njegovo dugo i bolno lutanje prema slobodi. Tijekom rata zarobljavaju ga i partizani, kojima se odbija priključiti, te uspijeva izbjeći smrt strijeljanjem. Sveučilištarac Brajnović s odabranicom svoga srca Senjkinjom Anom Tijan vjenčao se u studenome 1943. Nakon ulaska partizana u Zagreb 1945. bližnji ga uvjeravaju da se mora skloniti u izbjeglički logor u Klagenfurtu, ostavivši pritom na (ne)milost jugoslavenskoj tajnoj službi Udbi u Zagrebu suprugu i tro-mjesečnu kćer Elicu – koja je danas naša višegodišnja počasna konzulica u Španjolskoj. Stariji Lukin brat Ivo, svećenik, ubijen je na Daksi 1944., dok su mu partizani ubili u Zagrebu mlađeg brata, Tripu. Kao prognanik u savezničkim izbjegličkim logorima u Austriji i Italiji prošao je put od Klagenfurta i Krippendorffa do Udina, Trevisa, Bologne,

Reggio Emilije, Modene, dok se najduže zadržao u logoru Fermo. U izbjegličkom logoru pokreće bilten *Vijesti*. Dok hrvatski emigrantski val nakon 1945. vodi u prekontinentalna odredišta pretežno južne hemisfere, Luka se kao 29-godišnjak 1948. godine odlučuje za Španjolsku, kako bi bio bliže kćeri i ženi. Lutajući s izbjegličkom putovnicom Međunarodnoga Crvenoga križa, susrest će ih nakon 12 dugih godina na kolodvoru u Münchenu 1956. Sažeto, Španjolska je Brajnoviću bila dom 53 godine tijekom kojih je postigao najvišu akademsku nabrazbu i uzornu karijeru te podigao mnogobrojnu obitelj, koja je ondje uz Elicu - postala bogatija za još četvero djece - sina Antonija i tri mlađe im kćeri Olgu, Ljerku i Anu Mariju. Krajem 50-ih godina Luka Brajnović afirmira se kao jedan od suosnivača Instituta za novinarstvo Sveučilišta u Navari. Brajnović je 32 godine predavao novinarstvo na Fakultetu komunikacija na Sveučilištu u Navarri, gdje jedna dvorana nosi njegovo ime. Autor je prvoga omiljenog udžbenika novinarske etike na tlu Europe. Pisao je u dnevniku *Diario de Navarra*, napisavši više od šest tisuća kolumni o međunarodnim odnosima. Na španjolskome jeziku objavio je više zbirke pjesama. Brajnovićevo ime nosi ugledna međunarodna novinarska nagrada koju je još za njegova života utemeljilo španjolsko Sveučilište Navara u Pamploni, točnije 1997. Ovogodišnja je nagrada u travnju dodijeljena Marcu Marginedasu, ratnom dopisniku novina *El Periódico de Cataluña*. Luka Brajnović umro je u Španjolskoj 2001. godine.

Supružnici Luka i Ana Brajnović u šetnji Zagrebom, 1942.

Dvanaestogodišnja odiseja

Brajnovićeva udovica Ana brižno je čuvala rukopisnu ostavštinu među kojima su bili i njegovi dnevnički zapisi, a kada je i ona umrla - njihova

va kći Olga, također poznata publicistkinja, počela ih je iščitavati - otkrivši u očevim dnevnicima čudesnu ljubavnu priču svojih roditelja, koji su bili prisilno odvojeni dvanaest godina zbog svega što se događalo u Hrvatskoj tijekom Dru-

Članovi Hrvatskog akademskog kluba i MH u izbjegličkom logoru Fermo, 25. VI. 1947. S lijeva na desno: Duško Kalebić, Vlasta Cvitanović, Zdravko Dučmelić, Marijana Šikić, Luka Brajnović, Janko Skrbini i Karlo Mirth.

goga svjetskog rata i komunističkog porača. Bili su veliki vjernici, katolici, pa su molili krunicu u isto vrijeme jedno za drugo i tako u molitvi bili zajedno.

Autorica i priređivačica knjige Brajnovićeva kći Olga također je plodna novinarka, koja se potvrdila u *Diario de Navarra* kao specijalist za međunarodne odnose u posljednja tri desetljeća. Tijekom Domovinskoga rata pisala je reportaže iz Hrvatske. Dvije godine radila je za španjolsku novinsku agenciju EFE u San Franciscu, djelujući usto i kao profesorica na Sveučilištu Navarra u Pamploni. Ovu iznimnu knjigu preporučujemo za prijevod na hrvatski jezik.

Autorica O. Brajnović potpisuje knjigu na Feria del Libro, Madrid

Izložba *Sačuvano blago* *dobrotskih palata* u kotorskoj palači Pima

Zapadna fasada palače Radimir

Piše:
Marija Mihaliček

Proteklih mjesec dana u Galeriji solidarnosti u organizaciji OJU Muzeji Kotor bila je postavljena izložba *Sačuvano blago dobrotskih palata* kojom je još jednom kotorska kulturna i šira javnost mogla ponovno uživati, a mnogi i educirati se o kulturi života i duhu nekadašnje Dobrote. Mnogobrojni posjetioци i turisti u prizemlju palače Pima imali su sreću i priliku upoznati i nešto daleko vrednije od onoga što nudi recentna ponuda

Postavka u palači Pima kazuje priču o životu jedne od najuglednijih obitelji iz pomorskog naselja Dobrote, preko portreta, marino slika, mobilijara, a najvećim dijelom preko etnografskog materijala: tradicionalne dobrotске nošnje i građanskih kostima, raritetnih primjeraka dobrotske čipke, muzičkih instrumenata, upotrebnih predmeta, starih fotografija, nautičkih instrumenata, do kolekcije novca iskovanog u Kotoru.

koja dominira ulicama i trgovinama Staroga grada.

Povijesna i kulturna ostavština dobrotorske obitelji Radimir, na izložbi pod nazivom *Sačuvano blago dobrotorskih palata*, koju su osmislile etnologinje Dragana Lalošević i Danijela Đukić, aktualizirala je pitanje zaštite, valorizacije i prezentacije pokretne kulturne baštine na području Kotora. U ovom slučaju riječ je o obiteljskom naslijeđu Radimira, koje je sa-

držajno bogato zbirkama predmeta povijesne, kulturološke, umjetničke i muzeološke vrijednosti.

Radimir, najveće dobrotorsko bratstvo, u pisanim izvorima javlja se u XVI. stoljeću i najbrojnije je po broju kapetana i drugih vrsnih pomoraca. U razdoblju od XVII. do XX. stoljeća zabilježeno je 124 kapetana, a ta dugovjekovna tradicija živi i danas. Radimiri su bili i vlasnici brodova, patru-

Kapija palače Radimir

ni, pomorski trgovci... nositelji odlikovanja, povelja i pohvala za pomorsku vještinu i iskazano junaštvo u bitkama i okršajima na moru. Kamenice koje podižu Radimiri čine posebnu cjelinu pa je poznat i istoimeni toponim, koji je ucrtan na starim kartama Boke kotorske iz XVII. stoljeća. Mnogi članovi ove obitelji pomagali su izgradnju dobrotorskih crkva i njihovo ukrašavanje mramornim oltarima i skupocjenim slikama. Zavjetne crkve posijane obalom Dobrote dar su dobrotorskih dobrotvora zavičaju.

Za razliku od pokretnoga sakralnoga kulturnog naslijeđa, ono profano koje je ispunjavalo palače i kuće pomoraca, brodovlasnika, kapetana, koje se brojilo desetinama, a stvaralo generacijama - baštinimo samo u tragovima nekadašnjih vrijednosti. Nepokretna imovina poznatih pomorskih porodica - palače i kapetanske kuće danas dobivaju nove vlasnike i nove namjene. Taj proces neizbježno donosi i pojavu da predmeti koji su ispunjavali eksterijere postaju suvišni i kao takvi najranjiviji, podložni propadanju ili postaju laki

plijen trgovine starinama. Zato se predstavljanje pokretnoga povijesnog i kulturnog naslijeđa obitelji Radimir na izložbi u Kotoru doživljava kao vapaj za spas, kao vjerojatno posljednja prilika da se mnogobrojna i vrijedna pokretna ostavština udomi, zbrine i trajno sačuva kao dragocjenost.

Dobro su nam poznata nastojanja vlasnika, posebno gospodina Zorana Radimira, koja traju već više od jednog desetljeća, da se potakne interes preko javnog predstavljanja zbirke. Tako je 2008. godine upriličena izložba u Pomorskom muzeju u Kotoru pokazala kulturnoj javnosti obiteljsku ostavštinu - više od stotinjak predmeta povijesne, umjetničke i etnografske vrijednosti. Naziv izložbe *Skriveni svijet enterijera kolekcionara Zorana Radimira* nije prikladan jer nije riječ o kolekcionaru, već o baštini iznimno senzibiliranom i savjesnom čuvaru naslijeđa svojih predaka. Susret s tim dragocjenostima je bio pravo otkriće pa su bila opravdana očekivanja da se pronađe način da se u Dobroti trajno sačuva i prezentira kulturno naslijeđe Radimira i time postane dio kulturno-turističke ponude Kotora. To se nije dogodilo, ali ni to nije obeshrabrilo Zorana Radimira, naprotiv potaknulo ga je 2012. godine na originalnu ideju - da prostor obiteljske kapele svetog Mihovila iz XVIII. stoljeća u Dobroti ispuni etnografskim predmetima i otvori crkvena vrata posjetiteljima. Crkva u kojoj su se Radimiri nekada molili, radovali se pri krštenju i žalovali u smrti, postajala je muzej tijekom turističke sezone, sve do prošle godine.

Postavka u palači Pima, kao i ove dvije prethodne izložbe, kazuje priču o životu jedne od najuglednijih obitelji iz pomorskog naselja Dobrote, preko portreta, marino slika, mobilijara, a najvećim dijelom preko etnografskog materijala: tradicionalne

dobrotske nošnje i građanskih kostima, raritetnih primjeraka dobrotske čipke, muzičkih instrumenta, od kojih je najstariji pijanino iz XVIII. stoljeća, upotrebnih predmeta, starih fotografija, nautičkih instrumenata, do kolekcije novca iskovanog u Kotoru. Izložba izborom od nekoliko stotina predmeta, najpotpunije do sada, omogućila je uvid u kompleksni sadržaj zbirke

obiteljske baštine Radimira. U nekoliko cjelina, koje su prilagođene raspoloživom trodijelnom galerijskom prostoru, moglo se saznati o podrijetlu i istaknutim članovima obitelji; o pomorstvu kao njihovoj glavnoj djelatnosti i građanskom načinu života.

Nadamo se da će ova prezentacija konačno pridonijeti da se grad Kotor i država Crna Gora ozbiljno zainteresira za

rješavanje sudbine kulturnog naslijeđa Radimira, ali i da postane praksa briga i zaštita preostalih obiteljskih zbirki u Boki kotorskoj. Vrijeme i nebriga su ova svjedočanstva prošlosti ostavljali bez zaštite koju su zaslužila svojom vrijednošću pa su mnoga obiteljska naslijeđa propadala prije nego što su preduzete najelementarnije aktivnosti: evidentiranje, znanstvena obrada, valorizacija i, konačno, pravna zaštita koja na osnovi prethodnog utvrđuje status i zakonski propisuje obveze za zaštitu ovoga segmenta povijesnog i kulturnog naslijeđa kao kulturnog dobra. Za 525 predmeta u zbirci Radimira Ministarstvo kulture Crne Gore dodijelilo je status kulturnog dobra 2017. godine.

Postojeći muzeji na području Kotora osnovani su prije mnogo desetljeća i zato je uz aktualno oživljavanje Memorijalnog muzeja obitelji Visković u Perastu potrebno ozbiljno promišljati i o institucionalnom zbrinjavanju zbirke Radimir. Mogla bi ona biti nukleus Povijesnog muzeja Kotora, koji postoji od 1992. godine, ali samo na papiru.

Zoran Radimir i Dagana Lalošević

*RISAN JE OVOGA LJETA DOBIO NOVU
ZANIMLJIVU MANIFESTACIJU*

RIMSKA NOĆ KRAJ USNULOG HIPNOSA

Piše:
Marina Dulović, prof.

Ovog ljeta Risan je prvi put dobio manifestaciju koja je imala kulturni i turistički karakter i okupila mnogobrojne posjetioce.

Manifestacija „Rimska noć“ pod bakljama osvijetlila je drevni Risan i upisala još jedan uspješno realiziran projekt Turističke organizacije Kotor

Program se sastojao od više segmenata, a počeo je nakon zalaska sunca na novom šetalištu uz risansku rivu. Animatori, zanatlije, performer, edukatori, uz prepoznatljive kostime, frizure, igre i gastronomiju, napravili su četvero-satni program koji se s rive premjestio na glavni risanski trg. Organizator je bila Turistička organizacija Kotor, kojoj najviše i pripada ovakav vid manifestacije, posebno zato što u svom sastavu ima sve popularnije Rimske moza-ike iz II. stoljeća naše ere. Večer je protekla u duhu zabave i dobrog raspoloženja. Idejni tvorci programa, Emilija Radulović i Bosiljka Bakočević, sa svojim suradnicima, jako su se potrudili da manifestacija uspije i da se kulturna i turistička ponuda Risna izdigne na nivo kakav jedan od najstarijih gradova na Jadranu to zaslužuje. Pozvani su bili i mnogobrojni gosti koji su dali svoj doprinos večeri, poput Studentske udruge „Dioklecijanov legija“ iz Splita, koja je predstavila legionarske formacije i borbu gladijatora u kostimima iz rimskog razdoblja, a baklje upaljene na trgu dale su poseban pečat i dojam dav-

no prošlog vremena. Šesnaest performerova ove udruge, u autentičnoj odori centuriona, barjaktara i rimskih legionara, imali su vrlo zapažen nastup. Arheološki muzej „Narona“ iz Metkovića, s kojim Turistička organizacija Kotor ima već dugogodišnju suradnju, publici je predstavio rimski nakit kao i film pod nazivom „Rimska noć“ u Naroni. Kotoranin Andrija Ramadanović predstavio je replike mačeva tipa „gladius“ i „spata“ koje sam izrađuje. Predavanje na temu *Starog Rima*, kao i mali kviz za posjetioce, održala je arheologinja Vilma Kovačević, koja se na vrlo stručan i posvećen način dugo vremena bavi arheološkim izučavanjima u ilirskom i rimskom Risnu. Za dječju animaciju bili su zaduženi „Event Montenegro“ i kotorski umjetnik Goran Moškov koji je izradio rekvizite u formi mačeva i štitova, čime su najmlađi bili posebno razdragani. Predstavljeni su i stari antički zanati izrade keramike i oružja, a bijele duge haljine s lovorovim vijencima na glavi, koje su nosile organizatorice, članice kolektiva Turističke organizacije Kotor na čelu s direktoricom Anom Nives Radović, dale su još upečatljiviji dojam uspješno organiziranoj „Rimskoj večeri“. Za gastronomske užitke bile su zadužene dvije nevladine organizacije: „Žene Risna“ i kotorska „Karampana“.

Cilj manifestacije, uz obogaćivanje kulturne i turističke ponude Risna, ispunjen je i u segmentu upoznavanja života antičkog razdoblja na ovim prostorima, sa svojom autentičnošću kao i na polju očuvanja kulturne baštine Boke kotorske.

Rimska Vila Urbana, koja se prostire na 790 kvadratnih metara, slučajno je otkrivena sredinom prošlog stoljeća, a obuhvaća sedam prostorija s atrijem u sredini, od kojeg

kružno vodi pet hodnika za pet soba pokrivenih različitim mozaicima. Posebno vrijedan je mozaik s Bogom sna – Hipnosom, prikazan u poluuspravljenom položaju i s prekriženim nogama, koji privlači sve veći broj posjetilaca i predstavlja vrlo značajan spomenik kulture i pravu atrakciju za turiste. Rimsko osvajanje ilirske države započeto je od 229. p.n.e. ratom protiv kraljice Teute, nakon čega su Rimljani u prevlasti intenzivno provodili politiku romanizacije. Tijekom pet stoljeća vladavine ostali su mnogobrojni spomenici koji prikazuju Risan kao koloniju i kao vrlo razvijenu i organiziranu sredinu. Najveći dio blaga koji svjedoči o našoj prošlosti ipak se nalazi još uvijek pod zemljom, na čemu će se i u budućnosti sigurno raditi još intenzivnijim tokom.

Manifestacija „Rimska noć“ bila je pun pogodak i nedostajući segment turističke ponude malog Risna, koji je Hipnos uspavao, a grad i njegovi stanovnici željno čekaju na buđenje i napredak u svim segmentima poboljšanja i valorizacije kulturnih potencijala kojima svakako obiluje u značajnoj mjeri.

**POLAZNICI HRVATSKE NASTAVE I OVE SU GODINE SUDJELOVALI
U MALOJ ŠKOLI HRVATSKOGA JEZIKA I KULTURE U NOVOM
VINODOLSKOM**

Mala škola hrvatskoga jezika i kulture

Piše:
Brankica Vrbat

Od 15. - 26. srpnja održala se 27. po redu *Mala škola hrvatskoga jezika i kulture*, u organizaciji Hrvatske matice iseljenika. Program škole svake godine odvija se u Domu Crvenoga križa grada Zagreba, u Novom Vinodolskom. Ovaj grad bogate kulturne prošlosti već je dugi niz godina domaćin Maloj školi kojoj je temeljni cilj da djeca koja žive izvan Hrvatske unaprijede svoje znanje hrvatskoga jezika te upoznaju kulturnu i prirodnu baštinu kraja u

kojem borave i, općenito, Republike Hrvatske.

Riječ je o jedinstvenoj prilici da učenici u svakodnevnim zanimljivim radionicama nauče ponešto iz bogate hrvatske kulture, tradicije i povijesti, da upotpune i prošire znanja stečena u školskim klupama, da upoznaju vršnjake iz cijelog svijeta te da pokažu svoja znanja u različitim sportskim i drugim natjecanjima.

Program obuhvaća djecu i mlade iz kruga hrvatskih zajednica u svijetu, a ove godine su im se, zahvaljujući financijskoj potpori *Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava*

u Crnoj Gori, pridružili učenici iz Tivta i Kotora. Polaznicima hrvatske nastave ovo je drugo po redu sudjelovanje u Maloj školi. I ove godine učenici su se upoznali s detaljima iz hrvatske povijesti, običajima, kulturom i tradicijom, izučavali su hrvatsku književnost i jezik te promovirali nematerijalnu kulturnu baštinu javnim izvedbama raznih programa. Aktivno su sudjelovali u raznim kreativnim radionicama (jezičnoj, novinarskoj, lutkarskoj, likovnoj, dramskoj, plesnoj, filmskoj i kulturološkoj) te nizu sportskih, rekreativnih i zabavnih sadržaja, a objedi-

Okolotorno u Novom Vinodolskom - šetnja uličicama Starog grada

Natjecanje u stolnom tenisu - učenik Petar Sindik osvojio je 2. mjesto

njen sadržaj svih radionica prikazan je na završnoj priredbi.

Ovogodišnji je program okupio do sada najveći broj polaznika, njih čak 124, iz 21 europske i prekooceanske zemlje: SAD-a, Kanade, Omana,

Katara, Irske, Mađarske, Njemačke, Austrije, Italije, Ujedinjenog Kraljevstva, Belgije, Švedske, Norveške, Slovenije, Francuske, Španjolske, Poljske, Srbije, Makedonije, Hrvatske i Crne Gore.

Ovo predivno druženje završilo je 26. srpnja, a sve navedeno ne bi bilo moguće bez *Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava u Crnoj Gori* koji je učenicima omogućio ovo neprocjenjivo iskustvo.

Učenici s nastavnicom Brankicom Vrbat u Selcu

Učenički radovi s likovne i kulturološke radionice

Zajedničko druženje u kampu

*IZLOŽBA ZAGREBAČKE KIPARICE
MARINE STOPONJE
U CRKVI SVETOG PAVLA*

Kameni jastuci Marine Stoponje pred kotorskom publikom

Priredila:
Marina Dulović, prof.

„Na tragu pop-arta koji je od početka uzimao kao predloške banalne predmete svakodnevice i doslovno ih replikirao u umjetničkom formatu, i Marina sažetim i čistim izrazom, zasnovanim na ekonomičnosti primijenjenih sredstava, istražuje sadržaje koje nosi - jastuk“, zapisao je historičar umjetnosti i likovni kritičar Nikola Albaneže.

U kotorskoj crkvi svetog Pavla, koja djeluje u sastavu OJU „Muzeji“ Kotor, na kulturnome mjestu gdje je više od četiri desetljeća blažena Ozana Kotorska poticala na molitvu narod

Uz poigravanje značenjima, simbolima, figurama i semantikom, autorica uspostavlja paralelu s ljudskim emocijama, karakterima i situacijama.

kotorski u obrani grada od raznih pošasti, u maloj kamenoj isposnici, na jastuku od kamena i krevetu od starih drvenih skala, postavljena je izložba kiparice Marine Stoponje iz Zagreba. To nije slučajnost, već zajednička nit i simbol kamenog jastuka koji je znak prepo-

znavanja hrvatske umjetnice s međunarodnom reputacijom. Mimikrija u djelu poznate kiparice nalazi polazište u Aristotelovom bavljenju ovim pojmom koji simbolizira vizualno poimanje termina preobražaja/mimikrije „koja nas ne nastoji uvijek obmanuti u svom oponašanju svijeta“. Svojim djelom ona predstavlja vizualnu, skulptorsku demonstraciju pojma primijenjenog na suvremenog čovjeka u korištenju materijala, u ovom slučaju savršeno uglaćanog kamena, koji daje dojam mekoće i udobnosti predmeta iz svakodnevnog upotrebe - jastuka. Njezina specifičnost i individualnost jako je izražena u interpretaciji realnosti osmišljene kompozicije i vrhunskog djela koje plijeni svojom ljepotom i izražajnošću. Uz poigravanje značenjima, simbolima,

figurama i semantikom, autorica uspostavlja paralelu s ljudskim emocijama, karakteristikama i situacijama. Sam naziv izložbe „Duh života“ odnosi se na svakodnevne situacije i izražavanje ljudske potrebe da vlada svojim životom, maštom, snovima, uvjerljivošću i iskrenošću.

Prisutne je na početku večeri pozdravio direktor OJU Muzeji, Dušan Medin, kustosica Jelena Radonjić predstavila je umjetnicu i njezin dosadašnji rad, a nakon toga dala je riječ konzulu Republike Hrvatske u Kotoru, Marjanu Klasiću, koji je imao čast otvoriti izložbu. On se obratio biranim riječi-

DOSLOVNO, METAFORIČKO I SKROVITO...

Dugačko je rodoslovlje mimikrije u umjetnosti; najbliži joj je rod iluzija koja se ustoličila još u antici te se, ispreplićući se s drugim postupcima - ornamentom, stilizacijom, groteskom, pojavljivala neprestano (izranjajući i uranjajući u povijesnom trajanju) do naših dana.

Mimikrija je, doduše, barem za stupanj ukrućenija i izrazitije doslovna od široko shvaćenog pojma mimeze (mimesis) koja nas ipak ne nastoji uvijek obmanuti u svom oponašanju svijeta.

Mimikrija uistinu izravno ovisi o svojstvu materijala da imitira neki drugi materijal (dakako i sposobnosti umjetnika da to razotkrije). Kamen je, čini se, pogotovo pogodan za travestiju; uglaćan može zadobiti dojam ljudske puti ili mekoće paperjastog jastuka. U realizacijama koje posjeduju takve karakteristike otkrivamo temeljne odlike rada Marine Stoponje.

Poigravanje pak značenjima, a ne samo prividima istaknuta je u još većoj mjeri autoričina specifičnost koja bitno obilježava

njezinu individualnost. Na tragu pop-arta koji je od početka uzimao kao predloške banalne predmete svakodnevice i doslovno ih replicirao u umjetničkome formatu, i Marina sažetim i čistim izrazom, zasnovanim na ekonomičnosti primijenjenih sredstava, istražuje sadržaje koje nosi - jastuk. Međutim, njezino je propitivanje usustavljeno u seriju i svjesno usmjereno simboličkim potencijalima izvedenih kompozicija.

Konkretno; semantika je zasnovana na odnosu između asocijativnih nizova: s jedne strane jastuk uz koji vežemo nježnost, intimnost, spokoj, dok mu se s druge kontrastno dijaloški nameću različiti elementi: jabuka kao znak želje i žudnje, glava kao stilizirani odraz produhovljenosti ili sjekira kao žestoka, gruba suprotnost navedenim 'jastučnim' atributima. Ali drama je tek jedan mogući ishod; humorni odmak neprestano čuči u prikrajku.

Nikola Albaneže

ma, izražavajući zadovoljstvo suradnjom između dviju država, Hrvatske i Crne Gore, „koje uspješno čuvaju i potiču kulturnu povezanost naših dviju zemalja“. Nakon službenog otvorenja, umjetnica se također obratila i navela da postoji golemu ljubav prema kamenu kao materijalu i koliko je kamen inspirira da u njemu stvara. „Teme na ovoj izložbi su suvremene, svjetovne, sve ono što zaokuplja čovjeka. Tu ima biografskih elemenata, autobiografskih, do skulptura koje upozoravaju na uništenje nekih životinjskih vrsta, dok su pojedine skulpture izrađene za ovaj čarobni prostor, crkvu svetog Pavla, koji me je posebno nadahnuo. Zanimljivost izložbe je što skulpture imaju oblik jastuka. Jastuk ima jak simbolički element jer se svi rađamo na jastuku i završavamo svoj život na jastuku. Ali na jastuku se šapuću neke slatke priče, uglavnom odvija se život, što i jest tema ove izložbe.“ S posebnim pijetetom Marina Stoponja izradila je jednu skulpturu jastuka na koji je prenijela rozetu s pročelja crkve svetog Pavla i poklonila je ustanovi. Prepoznatljiva rozeta bila je u fragmentima oštećena, ali je zahvaljujući stručnom timu na čelu s arhitektom Slobodanom Barišićem, koji su uspješno rekonstruirali cijelu crkvu svetog Pavla iz 16. stoljeća, u nju inkorporirani ostaci prvobitne manje crkve iz 13. stoljeća te se ona i danas koristi kao prostor za kulturne programe raznih namjena.

Muzički je večer uljepšao flautist Stefan Peričić, student Muzičke akademije s Cetinja.

Nakon kotorske, izložbu kamenih skulptura vidjet će i budvanska publika, ljubitelji umjetnosti, a potporu ovome značajnome kulturnom događaju dalo je i Ministarstvo kulture Republike Hrvatske.

Marina Stoponja

Marina Stoponja rođena je 1959. godine u Zagrebu, Republika Hrvatska. Diplomirala je 1999. godine na Akademiji likovnih umjetnosti na odjelu kiparstva. Član je HDLU-a od 1999., a HZSU-a od 2001. godine. Trenutačno studira na poslijediplomskome doktorskom studiju kiparstva na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Umjetničku karijeru posljednjih nekoliko godina paralelno razvija i u Ujedinjenim Arapskim Emiratima.

Dobitnica je nekoliko priznanja i nagrada među kojima su:

- **RAK Fine Art Festival Award, 2017., Ras Al Khaimah UAE,**
- **International Emerging Artist Award, 2016., shortlisted, Dubai, UAE,**
- **2. PREMIO CONTEMPORANEO, 2001., Forli, Italija,**
- **POSEBNA REKTOROVA NAGRADA, 1997., Zagreb.**

Do sada je realizirala 20 samostalnih izložbi u zemlji i inozemstvu, od kojih su i nedavno održane:

- **TRIBUTE TO WOMEN, Aisha Art Gallery, Dubai, 2019.,**
- **SAME SAME BUT DIFFERENT, Galerija Kranjčar, 2017./2018., Zagreb,**
- **ART NIGHT, DIFC, 2017., Dubai,**
- **TWO HOMES, Studio Gallery, 2017., Ras Al Khaimah.**

Sudjelovala je na 50 grupnih žiriranih izložbi u zemlji i inozemstvu, od kojih su značajnije:

- **TRIENALE HRVATSKOG KIPARSTVA, 2019., 2009., 2006., 1997., Gliptoteka HAZU, Zagreb, Hrvatska,**
- **RAK FAF, 2017., National Museum, Ras Al Khaimah, UAE,**
- **ALL FOR ART, 2014., International Art Center, Dubai, UAE,**
- **ERDE, 2014., Voitsberg Gallery, Voitsberg, Austrija,**
- **POP ART IS NOT DEAD, 2011., Klovčićevi dvori, Zagreb,**
- **INTERNATIONALE SKULPTUREN BIENNALE, 2011., Graz, Austrija,**
- **COEXISTENCE, 2. hrvatski triennale autoportreta, 2011., Galerija Prica, Samobor,**
- **SKULPTURA U KAMENU OD 1991. do 2011., 2011., Gliptoteka HAZU, Zagreb.**

Još jedan uspješan pohod kotorskog alpinista

Elbrus je popustio

**Nas dvoje bili smo vezani
konopcem od pet metara.
On nas je držao skupa.
Ni sami sebe nismo mogli vidjeti**

Marjan Šantić

Razgovor vodio:
Joško Katelan

Kotorski alpinist Marjan Šantić uspio je iz drugog pokušaja svladati Elbrus, jedan od sedam najviših svjetskih vrhova. U ovome kratkom razgovoru pokušali smo malo prodrijeti u glavu nekoga tko ne može sebe zamisliti na nivou mora. Nadamo se da će vam njegovi odgovori biti zanimljivi i da ćete i vi osjetiti potrebu da se uspnete na barem obližnje brdo i pogledate svijet iz ptičje perspektive.

HG: Marjane, još jedan veliki pothvat, Elbrus! Sve čestitke. No, prije pitanja o tom gorostasu, reci nam odakle ljubav prema alpinizmu?

S nepune tri godine prvi put sam se popeo na San Giovanni i utvrdu sv. Ivana. Uvijek su me fascinirale visine, opasnost i nepoznato. Zato mi je risanska bolnica bila moj drugi dom. To druženje s prirodom, njezinim zvukovima i mističnost oduvijek su u mojim venama. Zviždanje vjetra i cvrkut ptica uvijek su me radovali. Često sam čitao lektiru i pisao domači, baš tu, u brdu, iznad kuće u starome gradu.

HG: Pripreme za odlazak na osvajanje velikih vrhova zasigurno su teške i mukotrpne, a vjerojatno iziskuju i određena materijalna sredstva.

Pripreme su paklene. Traju dugo. Ja nisam više mlad čovjek. Ono za što mladima treba dva mjeseca, meni je potrebno šest mjeseci. Zbog strašne vrućine, treninge sam morao raditi noću, do sitnih sati. Zimske uspone sam radio sam. Nitko vam neće pomoći na -10/-15 stupnjeva Celzija. To su opasne stvari. Samo jedna

pogreška i nema vas više. Ne bi vas nitko pronašao prije proljeća, kad se snijeg otopi. Uglavnom vas okolina smatra ludim. Sredstva za ovaj vid sporta su neophodna. Troškovi su golemi. Doći do sredstava nekada je teže nego što su sami treninzi teški. Samo cipele za niske temperature koštaju 700 eura. Posljednji uspon me koštao oko 2.000 eura. Pomažu Turistička organizacija Kotora, Pomorski muzej Crne Gore Kotor, ponekad Općina, razna poduzeća i naravno moji prijatelji.

HG: Kakav je status alpinizma u Crnoj Gori? Postoji li savez, postoji li podrška Ministarstva sporta?

Status planinarstva u Crnoj Gori je jako loš i zato smo po broju članova i najlošiji u Europi. Planinarski savez ništa ne pomaže, postoji samo za one koji su mu najbližiji. Od njih nisam nikada dobio ni podršku, a kamoli financijska sredstva. Zvali su me samo kad im je trebalo da ih oformim i kad su trebali dobiti prostorije od Ministarstva sporta.

HG: Vidimo da si često u ekipama ti jedini predstavnik iz Crne Gore. Kako dolazi do formiranja pojedinih grupa, kako uopće dolazi do komunikacije s ostalim alpinistima koji imaju iste namjere?

Da, jesam. Često jedini iz Crne Gore. Priključujem se ili sam dogovaram ekipe. Nas u Crnoj Gori je malo jer se takva politika vodi prema nama. Teško je dogovoriti vrijeme polaska, da svima odgovara, a posebno oko financija ili zajedničkih treninga. Zato pokušavam to riješiti u regiji, i uspijevam. Kod ozbiljnih ljudi nema odustajanja dva do tri dana prije puta. Dobri sportaši u

ovom sportu se lako dogovore preko Interneta. Nema - ne znam, vidjet ću, razmislit ću.

HG: Kako domicilno stanovništvo u podnožjima velikih planina gleda na vas koji dolazite osvajati njihove vrhove?

Domaćem stanovništvu je važno uzeti od vas što više novca. Nekome je drago, nekome nije. Uglavnom je često prisutna ljubomora prema vama od kolega. Pokazivanje moći, snage, znanja. Ima i onih koji vas prihvate kao dio svoga tijela. Rijetke su takve planinske veličine. Njima sam zahvalan zauvijek i stalno su mi u srcu. Rijetko mi se pruži prilika da im zahvalim.

HG: A sad nešto o Elbrusu. Dočaraj nam malo ukupnu atmosferu koja je okruživala cijeli pothvat.

Prošle godine nisam se uspio popeti. Samo sam stigao do 5.000 m.n.v. Jako sam oštetio plućnu maramicu i otkazali su mi bubrezi. Umnogome za to mogu zahvaliti svom vodiču. Ove godine sam tu odgovornost preuzeo na sebe, misleći da preostalih 642 metra mogu premostiti. Pogriješio sam. Ružno vrijeme, kiša, tuča, snijeg i vjetar pratili su me tijekom svih sedam dana uspona. Iako su nam meteorolozi tog dana prognozirali lijepo vrijeme, dogodilo se suprotno. Temperatura se spustila do -30 stupnjeva Celzija. Bez prethodnog dogovora priključili smo se jednoj nepoznatoj grupi. Vodič im je bio Tibetanc. Držao je lagani tempo koji je nama odgovarao. Taj tempo je držao devet sati. U trenutku kad smo zastali i kad smo mislili da su otišli, oni su nam lampama pokazali put. Nikad ga ne bismo

Kotorska zastava na Elbusu

pronašli. Tlo je bilo zaleđeno. Nije bilo tragova u snijegu. Oznake koje pokazuju put nisu se vidjele. Nas dvoje smo bili vezani konopcem od pet metara. On nas je držao skupa. Ni sami sebe nismo mogli vidjeti. Prsti su nam poplavili, mislio sam da ću ostati bez njih. Naočale su se zaledile jer je znoj curio niz njih. Skinuo sam ih. Dobio sam snježno sljepilo. Još me bole oči. Nadam se da je to prolazno. Na vrhu samo jedna limena tabla. Razo-

čaranje. Par fotografija uz skidanje rukavica. Greška i glupost. To se ne radi. Imali smo sreće. Kroz glavu mi proljeće misao - Ne bih uspio da nisam imao podršku svojih prijatelja na Facebooku i u stvarnosti. Hvala im!

HG: Elbrus, jedan iz grupe „7 summits“. Koliko ti je još ostalo da kompletiraš grupu i gdje te možemo ponovno očekivati?

Aconcagua ili? Maštati nije kašnivo!

*SPEKTAKLOM NA KOTORSKOM BAZENU
ANTONIO PETROVIĆ ZAVRŠIO IGRAČKU KARIJERU*

„Toni – beštija, ratnik, pobjednik”

Kad na jednome mjestu, usred ljetne pauze dok su igrači na odmoru, uspiješ okupiti vaterpolsku elitu, onda je jasno da si uspio i da si velik!

Priredila: Tijana Petrović
Foto: Krsto Vulović

UBudvi je 24. travnja ove godine odigrana utakmica za 3. mjesto crnogorskog Prvenstva između VK Primorac i VA Cattaro. Na tom meču je, pred malobrojnou publikom, Antonio Petrović završio svoju bogatu profesionalnu karijeru.

Međutim, Antonio Petrović ne bi bio to što jest kad bi mogao prihvatiti da se sve završi na takav način – na gostujućem bazenu, tiho, neprimjetno i bez posebnih emocija. Ni u životu ni u bazenu nikada nije bio takav. Zato je još tada donio odluku da će posljednje zbogom aktivnoj vaterpolskoj karijeri reći u svom Kotoru, pred svojom publikom i „Beštijama” 14. kolovoza na revijalnome meču između ekipa „Primorac 2009.” i „Tonijevi prijatelji”... „Nisam želio baš otići bez pozdrava s mojim Kotoranima, Beštijama, prijateljima... Želim okupiti prijatelje i napraviti noć za pamćenje”, rekao je popularni Toni nakon utakmice u Budvi.

Ono što je zamislio, to je i ostvario! Te srijede, 14. kolovoza, u Kotoru su se okupili oni

Beštije – uz koje je svaka pobjeda ljepša, a poraz lakši

Sujetska vaterpolo elita u Kotoru

Ekipa „Primorac 2009“, zbog profesionalnih obaveza odsutni su treneri Ranko Perović i Vido Lompar, te igrači Darko Brguljan, Boris Pavlović i Anđelo Šetka

koji nešto znače u vaterpolu, Kotoru, Crnoj Gori i u svijetu da uveličaju Tonijev oproštaj. To je u karijeri trebalo zaslužiti! Jer kada na jednome mjestu, usred ljetne pauze dok su igrači na odmoru, uspiješ okupiti vaterpolsku elitu, onda je jasno da si uspio i da si velik!

Na prepunom Ljetnom bazenu u Kotoru, u fešti kakva se ne pamti u drevnom gradu, te srijede se na spektakularan način od vaterpolske kapice oprostio proslavljeni crnogorski reprezentativac Antonio Petrović. „Razmišljao sam jesam li mogao još... Evo gledam reprezentaciju na TV-u, poi-

stovjećujem se s njima. Što bih mogao još dati...bih li mogao... na koji način? Ali svjestan sam da se i ovo moralo dogoditi, a da je ovo bila godina u kojoj sam se s punim pravom oprostio. Uvijek sam razmišljao da se čovjek mora povući dok još može nešto učiniti u bazenu... sve kasnije bilo bi zaista kasno”, rekao je Toni.

Atmosferu su do usijanja dovele popularne Beštije, bila je tu i Gradska muzika Kotor, stari i mladi Kotorani, mnogobrojni ljubitelji vaterpola, bivši i sadašnji igrači i funkcionari, među njima i ministar sporta Nikola Janović, ukratko - svi

su došli pozdraviti Tonija, legendu kotorskog i europskog vaterpola, koji je imao iznimno uspješnu karijeru.

Petrović je zahvalio svima koji su sudjelovali u organizaciji, svojim kolegama iz mnogobrojnih ekipa u kojima je igrao, navijačima i publici koja je Otvoreni bazen ispunila do posljednjeg mjesta. „Hvala svima koji su zaslužni za organizaciju, onima koji su uveličali ovaj spektakl. Velika zahvalnost Gradskoj muzici, mojim Kotoranima, suigračima, sjajnim Beštijama – najponosniji sam na planetu!”, istaknuo je Petrović nakon što su mu Beštije spektakularnom bakljadom uljepšale odlazak u mirovinu.

Prigodne poklone Toniju su uručili predsjednik Skupštine nogometnog kluba *Bokelj* Dejan Ognjanović i direktor *Primorca* Dragan Samardžić.

Gledatelji su mogli uživati u majstorijama vaterpolista koji su bili podijeljeni u ekipe „Primorac 2009.”, za koju su nastupili tadašnji igrači Primorca i „Prijetelji”, u kojoj su se našli suigrača iz crnogorske reprezentacije i nekadašnjih klubova u kojima je Toni igrao. S klupa su ih predvodili Emil Ni-

Antonio Petrović

kolić, koji je bio dio ekipe „Primorac 2009.“, uz neizostavnog doktora Đorđa Klajna i fizioterapeuta Danila Popovića, te Zoran Maslovar, prvi Tonijev trener.

Iako rezultat nije bio u prvom planu, uspješnija za gol, 15-14, bila je ekipa „Primorac 2009.“, u kojoj su nastupili: Zdravko Radić, Draško Brguljan, Damir Crepulja, Antonio Petrović, Juraj Zatović, Gergely Kiss, Vjekoslav Pasković, Uroš Čučković, Bojan Milošević, Adam Steinmetz, Dragan Drašković, Nebojša Milić i Uglješa Brguljan. Za „Tonijeve prijatelje“ nastupili su: Frano Vićan, Cosmin Radu, Filip Trajković, Damjan Danilović, Nenad Vukanić, Ivan Bjelobrković, Veljko Uskoković, Aleksandar Ivović, Ivan Krapić, Filip Klikovac, Nikola Dedović, Dejan Lazović, Saša Mišić, Srđan Barba, Marko Gopčević i Uglješa Vukasović.

Utakmicu su sudili Petar Abramović i Jovan Kontić, uz delegate Željka Avramovića.

Zanimljivo je da je Petrović prve dvije četvrtine utakmice odigrao za ekipu „Primorac 2009.“, a sljedeće dvije za ekipu „Tonijevi prijatelji“.

Sve je te večeri bilo na vrhunskom nivou, uz raspoloženje i atmosferu koja se pamti za čitav život, kao što se pamti i ona iz 2009. s dočeka nakon osvajanja titule prvaka Europe!

Antonio Petrović zaslužio je ovakav spektakl. Možda je, umjesto bilo kakvog zaključka, dovoljno spomenuti skandiranje kotorskih navijača, koje najbolje oslikava slavljenika: „Samo je jedan Petrović Toni!“

Organizatori na čelu s NVU Karampana izvrsno su odradili svoj dio posla i zaslužuju sve čestitke, program je vodio Dušan Davidović, a medijski sponzor bio je Radio Kotor.

Antonio Petrović

Popularni Toni karijeru je počeo u kotorskom „Primorcu“, s kojim je 2009. godine u Rijeci stigao do titule prvaka Europe, a kasnije i do Superkupa Europe.

Sljedeće sezone s kotorskom ekipom stigao je do finala Eurolige.

Od kapice „Ajkula“ oprostio se na Olimpijskim igrama u Riju, a s reprezentacijom je osvojio i dva europska srebra, u Ajndhovenu 2012., odnosno u Beogradu 2016. godine.

Ima i srebro sa Svjetskog prvenstva u Barceloni 2013. godine, kao i jedno zlato, dva srebra i bronzu u Svjetskoj ligi.

Uz matični Primorac, igrao je i za talijanske klubove Salerno i Savona, kao i za riječko Primorje.

Sa Savonom je osvojio LEN kup, a s riječkim Primorjem ima srebro i bronzu u Euroligi, kao i trofej Regionalne lige. S Primorcem i Primorjem ima trofeje u nacionalnim prvenstvima i kupovima.

Spektakularna atmosfera na kotorskom bazenu

Aprcović: Bazen najkasnije do kraja godine

Radovi na rekonstrukciji zatvorenog bazena „Nikša Bućin” u Škaljarima morali bi biti završeni najkasnije do kraja godine, ocijenio je predsjednik Općine Kotor Željko Aprcović.

„Radovi idu svojom dinamikom i u sljedećih pet-šest dana bit će isporučena oprema. Kada je riječ o ugradnji spomenute opreme, očekujem intenziviranje radova na okončanju rekonstrukcije zatvorenog bazena. Mogu reći da je sasvim realno očekivati da najkasniji termin završetka rekonstrukcije bazena bude druga polovina prosinca 2019. godine“, rekao je Aprcović u emisiji „Pitajte gradonačelnika“ na Radio Kotoru.

Projektantska procjena svih radova na rekonstrukciji bazena u Kotoru iznosi 4,5 milijuna eura, a projekt se financira iz kapitalnog proračuna.

Bazen „Nikša Bućin“, ukupne površine 5.978 m², otvoren je 1984. godine, a sagrađen je solidarnošću građana Kotora.

Kada je riječ o izgradnji nove sportske dvorane u Škaljarima, ovih dana intenzivirani su sastanci s „nadzorom“ i predstavnicima projektanata.

„Formirana je radna grupa koju čine stručne osobe te moraju dati plan u roku od sedam dana što se tiče tehničkog dijela, što se tiče

financijskog dijela trebamo razgovarati s izvođačem koji je radove dobio na tenderu, s Erlangom iz Nikšića, kako bi se pristupilo zatvaranju kompletno samog objekta i kako bi se moglo pristupiti izvođenju zanatskih radova. Vrlo brzo ćete biti obaviješteni jer sam tražio da o realizaciji ovih aktivnosti budem informiran u najhitnijem mogućem roku“, rekao je Aprcović.

Financijeri radova na sportskoj dvorani, uz Direkciju javnih radova, su Općina Kotor i JU Resursni centar za sluh i govor „Dr. Peruta Ivanović“, Kotor.

Projektna vrijednost investicije je oko osam milijuna eura.

Prema projektu, sportska dvorana će imati 2,5 tisuće mjesta.

Izgradnja je počela 17. svibnja 2010., a radovi su trebali biti završeni 17. svibnja 2011. godine.

Radio Kotor

Župljani neobičnim darom iznenadili biskupa Iliju Janjića

“Zahvalan sam Bogu za ovaj izvor naše župe koja je dala toliko duhovnih zvanja. Taj je izvor presušio jer se narod iselio pa sam ovu misu slavio za obnovu ovoga izvora. Bio bih sretan kada bi se rodilo barem jedno duhovno zvanje u ovoj župi, da barem jedna mladić ili djevojka osjete ljepotu svećeničkog i redovničkog poziva onako kako sam ja osjetio tada kroz moga župnika“, rekao je na kraju slavlja povodom 50 godina misništva kotorski biskup Ilija Janjić. Zlatni jubilej – 50 godina misništva – proslavio je u utorak 20. kolovoza u svojoj rodnoj župi u Vidovicama kod Orašja kotorski biskup Ilija Janjić. U prepunoj župnoj crkvi sv. Vida predvodio je misno slavlje u zajedništvu s vrhbosanskim nadbiskupom kardinalom Vinkom Puljićem i još pedesetak svećenika.

Na početku mise biskup Janjić je zahvalio svojoj obitelji, a napose Gospodinu na svim milostima koje mu je darivao kroz 50 godina svećeništva. Zahvalio je i za, kako je rekao, svih 24 020 misa koje je mogao služiti, a koje je uredno bilježio – kada, za koga i gdje ih služio.

U prigodnoj je homiliji kardinal Puljić naglasio kako je svaki svećenički poziv Božji dar te kako tim slavljem zajedno žele zahvaliti Bogu za divni dar. “Svakoga koga Bog zove sigurno će mu dati dovoljno milosti, zato se trebamo prisjetiti osobnog doživljaja Božjeg zahvata. Od onoga trenutka kada smo povjerovali Bog nas nikada nije ostavio bez milosti, bez potrebne

potpore. Zato je prevažno ponovo postati svjestan tog povjerenja u Božju ruku, povjerenja da Bog po nama želi nešto izvesti, biti svjesni da sve što činimo, činimo u ime Isusa Krista. To je doista veličanstveno. Prevažno je shvatiti to dostojanstvo koje Bog povjerava jednom smrtniku. Mi smo direktno produžena ruka Božjeg milosrđa. Svećenik je dar obitelji župi cijeloj Crkvi zato ga je potrebno izmoliti“, rekao je među ostalim kardinal Puljić.

Čestitajući biskupu Janjiću na tom velikom jubileju, kardinal mu je na kraju mise darovao pozlaćenu medalju katedrale. Uz ostale darove, župljani su biskupa iznenadili neobičnim darom. Naime, primijetili su da biskup boraveći u Vidovicama za prijevoz koristi svoj stari bicikl pa su ga iznenadili kupivši mu novi. Prisjećajući se svoje mlade mise koju je na taj dan slavio prije 50 godina, biskup je na kraju zahvalio Gospodinu što mu je već tada uslišao molitvu te je nakon tri dana neprestanog padanja, na taj dan prestala padati kiša.

“Zahvalan sam Bogu za ovaj izvor naše župe koja je dala toliko duhovnih zvanja. Taj je izvor presušio jer se narod iselio pa sam ovu misu slavio za obnovu ovoga izvora. Bio bih sretan kada bi se rodilo barem jedno duhovno zvanje u ovoj župi, da barem jedna mladić ili djevojka osjete ljepotu svećeničkog i redovničkog poziva onako kako sam ja osjetio tada kroz moga župnika“, rekao je na kraju slavljenik Janjić.

Izvor: hkm.hr
Foto: IKA

Održan XVIII. međunarodni kotorski karneval

U Kotoru je održan 3. kolovoza XVIII. međunarodni kotorski ljetni karneval.

Karnevalska povorka kretala se glavnom gradskom prometnicom, a uz karnevalske grupe iz Kotora i Crne Gore na karnevalu su bile i one iz Italije, Makedonije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Hrvatske, Ukrajine i Kube.

Uz mnogobrojne građane i turiste, na karnevalu je bio prisutan i predsjednik Općine Željko Aprčević, kao i predstavnici FECC-a te predstavnici iz nekoliko europskih karnevalskih gradova.

Nakon prolaska glavnom prometnicom fešta je nastavljena u Starome gradu uz grupu „Cubalcantica” i bend „Tri kvarta”.

Organizator XVIII. međunarodnoga ljetnoga kotorskog karnevala je Udruženje „Fešta” iz Kotora, a pokrovitelji manifestacije su: Ministarstvo turizma i održivog razvoja Crne Gore, Općina Kotor, Nacionalna turistička organizacija i TO Kotor.

Radio Kotor

Sjajna atmosfera na „Fešti od rogača“ uz Alena Nižetića

Tradicionalna, deseta po redu „Fešta od rogača“ održana je 16. kolovoza u organizaciji Hrvatske krovne zajednice „Dux Croatorum“, a uz potporu:

Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan RH, Općine Tivat, Hrvatske građanske inicijative, Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, Leda d.o.o., Turističke organizacije – Tivat.

Goste je zabavljao popularni hrvatski glazbenik Alen Nižetić s bendom, koji je napravio sjajnu atmosferu izvevši svima dobro poznate pjesme dalmatinskih izvođača, kao i autorske.

Fešta je okupila veliki broj posjetitelja, kako domaćih tako i stranih, a svi su bili u prilici uživati u kolačima, ribi i vinu. Plesalo se i pjevalo do kasnih večernjih sati.

U sklopu fešte bila je organizirana i humanitarna akcija za pomoć mladom Tivčaninu, Nikoli Drmiću.

Radio Dux

Fešta na skalama u čast smokvi i grožđu

Peta Fešta na skalama posvećena jesenskim plodovima – smokvi i grožđu - održana je zadnjeg vikenda mjeseca kolovoza u Herceg Novom i okupila je tridesetak izlagača iz Crne Gore i Srbije. Sjajnim izborom popularnih djela klasične muzike i evergreen melodijama feštu je obojio beogradski električni gudački kvartet – Dinamika Music.

Cilj svih stađunskih fešti koje organizira NVU Ruke je okupljanje na otvorenim prostorima, revitalizacija zajednice, animacija mještana i gostiju, raz-

mjena znanja i iskustava. Da se taj cilj ostvaruje na najbolji mogući način potvrdile su predstavnice Udruženja Milina Rosić i Maja Erenji Hare Braun, kao i sudionici koji su predstavili ono što s ljubavlju proizvedu ili kreiraju, a u ponudi su bili slatkiši, džemovi, sokovi, ali i unikatni nakit također inspiriran smokvom i grožđem.

Naše sugovornice potvrdile su i da svaku feštu dugo i brižljivo pripremaju pa čim mine ova na skalama, početak pripreme za jesensku svetkovinu.

Ovog puta izostala je tradicionalna donatorska trpeza jer je tijekom vrućega kolovoškog dana teško održati svježom hranu na otvorenom, ali već na sljedećoj fešti i humanitarni aspekt koji njeguju u NVU Ruke bit će opet prisutan.

Fešta je održana uz potporu hercegnovske Općine i gradske Turističke organizacije, zatim Herceg festa, Ministarstva turizma i održivog razvoja te kompanije Lighthouse.

Radio Herceg Novi

Humanitarna akcija SVI NA BANJ – za bolnicu u Risnu prikupljeno 2.070 eura

Humanitarno natjecanje u plivanju štafeta – SVI NA BANJ VII. održano je u nedjelju, 24. kolovoza, na Otvorenom bazenu u Kotoru u organizaciji aerobik kluba „Aspida” i Vaterpolo kluba „Primorac”.

I ove godine, kao i prošle, prijavili su se štićenici Doma starih „Grabovac” iz Risna tako da je pehar za najstarijeg natjecatelja pripao osamdesetogodišnjem Miloradu Mićunoviću.

Najmlađa sudionica bila je desetomjesečna Greta Petrović, a najbrojnija prijavljena grupa natjecatelja Ju-jitsu klub „Champion” na poklon je dobila tortu.

Plivalo je 106 štafeta – 50 u mlađim i 56 u starijim kategorijama, s više od 420 sudionika. Sav prihod od kotizacije i ulaznica namijenjen je Specijalnoj bolnici za ortopediju, neurokirurgiju i neurologiju „Vaso Čuković” u Risnu.

Boka News

Štićenici doma starih

Najmlađa učesnica: Greta Petrović

Održana 45. Lastovska fešta

U Gornjoj Lastvi održana je 3. kolovoza 45. Lastovska fešta, u organizaciji KZU Napredak. Fešta je počela nastupom GPD-a Tivat, nakon čega je uslijedila smotra odreda Bokeljske mornarice – podružnice Tivat i odigrano je kolo Bokeljske mornarice. Posjetitelje je zabavljao i Next band iz Omiša.

Feštu je sufinancirala Općina Tivat na temelju Odluke o manifestacijama iz područja kulture, koje se sufinanciraju iz proračuna Općine.

Radio Dux

Janović i Deković potpredsjednici HGI-ja

Na sjednici Središnjega odbora Hrvatske građanske inicijative, a na prijedlog predsjednika HGI-ja Adrijana Vuksanovića, izabrano je novo predsjedništvo u sastavu: Ilija Janović, Zvonimir Deković, Josip Gržetić, Blanka Radošević Marović, Ljiljana Velić, Miroslav Franović, Tanja Grabić, Dijana Milošević. Na Vuksanovićevu inicijativu, a u sklopu statutarne mogućnosti, izabrani su i potpredsjednici HGI-ja: Ilija Janović i Zvonimir Deković. Do sada Hrvatska građanska inicijativa nije imala potpredsjednike te ovaj korak predstavlja još jednu mogućnost za napretkom i timskim radom u cilju jačanja ove stranke.

Radio Dux

Mandolinski orkestar u Mirlović Zagori

U povodu Dana svetoga Jakova Kulturno-umjetnička udruga „Zvona Zagore“ iz Mirlović Zagore u Šibensko-kninskoj županiji, uz 18. godišnjicu rada i djelovanja organizirala je 20. srpnja 2019. godine tradicionalnu 18. večer folklor.

Uz kulturno-umjetnička društva iz R. Hrvatske, Bosne i Hercegovine, na toj večeri nastupio je i mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ s Folklornim ansamblom „Nikola Đurković“ iz Kotora.

U prvom dijelu programa članovi folklornih skupina mogli su se okušati u tradicionalnim igrama kao što su: potezanje konopa, potezanje klipa, vožnja kariole, nošnja vidra na glavi, pilanje drva i skakanje u vreći.

Nakon toga uslijedio je nastup folklornih skupina koje su pokazale raskoš i ljepotu tradicijske kulture

mjesta iz kojih dolaze. Uz domaćina KUU „Zvona Zagore“ iz Mirlović Zagore, nastupili su: KUD „Sv. Mihovil“ - Nikšić Karlovački, IFS „Sloga“, KUD „Kralj Zvonimir“ - Knin, KUD „Carza“ - Poličnik, Folklorni ansambl „Dr. Ante Starčević“ - Gospić, KUD „Kraluš“ - Stupnik, KUD „Sv. Rok“ - Brežani i Folklorni ansambl „Nikola Đurković“ iz Kotora uz pratnju mandolinskog orkestra.

Nakon podjele zahvalnica voditeljima folklornih skupina za sudjelovanje u programu, u zabavnom dijelu programa nastupio je David Ricov i bend.

U organizaciji udruge „Zvona Zagore“ članovi mandolinskog orkestra i folklornog ansambla posjetili su Nacionalni park „Krka“.

*Vinko Bulat, prof.,
voditelj KUU „Zvona Zagore“ –
Mirlović Zagora*

19. 8. 2019.

Tiskan je dvobroj Hrvatskoga glasnika

Zbog ponovno loše financijske situacije, a i zbog puno događaja u mjesecu lipnju i srpnju, redakcija je odlučila da se tiska dvobroj 168/169. Obrađeno je više od 20 vrlo zanimljivih tema pa ovaj dvobroj ima 90 stranica.

27. 8. 2019.

Gostovanje predsjednice HGD CG na Skala radiju

Na poziv Skala radija gostovala je u emisiji „Skalin parapet“ novoizabrana predsjednica Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore Aleksandra Pina Lazarević. Ona je podsjetila slušatelje ovoga radija na svrhu formiranja Društva i na mnogobrojne manifestacije koje su organizirane u proteklih 18 godina rada. Dala je svoje viđenje kako Društvo mora nastaviti sa svojim aktivnostima. Uputila je molbu novoj vladajućoj koaliciji u Kotoru da financijski pomognu u realizaciji planiranih aktivnosti, posebno kada je u pitanju tiskanje časopisa „Hrvatskoga glasnika“ u kojemu od samog početka izlaženja 2003. godine promoviramo bogato kulturno naslijeđe Kotora i Boke te prezentiramo sve kulturne manifestacije.

26. 8. 2019.

Sastanak Uređivačkog odbora

U mjesecu kolovozu u svim mjestima Crnogorskog primorja završavaju ljetne kulturne manifestacije pa je odlučeno da se prekine s ranijom praksom tiskanja dvobroja kolovoz/rujan te da se tiska broj 170.

U Risnu ponovno zaplovila „Gondola ljubavi i mira“

Kao i prethodnih godina, na dan sjećanja na nedužne žrtve stradanja u Hirošimi kapetan Mihailo Ognjenović, idejni tvorac događaja, okupio je mnogobrojne Rišnjane i turiste koji nisu krili oduševljenje programom koji se sastojao od nekoliko segmenata.

Piše:
Marina Dulović, prof.

Na plažnom baru „Smo-kvica“, najsjevernijoj uvali Bokokotorskog zaljeva, održana je u Risnu 6. kolovoza manifestacija „Gondola

ljubavi i mira“. Kao i prethodnih godina, na dan sjećanja na nedužne žrtve stradanja u Hirošimi kapetan Mihailo Ognjenović, idejni tvorac događaja, okupio je mnogobrojne Rišnjane i turiste koji nisu krili oduševljenje programom

koji se sastojao od nekoliko segmenata. Posjetitelji su mogli vidjeti dokumentarnu izložbu pod nazivom „Park mira“. U povodu 74 godine od bombardiranja Hirošime porinuta je gondola stara 65 godina s dva mlada para, a u muzičkom dijelu goste je zabavljao sastav „Duo Kapetani“ iz Herceg Novog. Na početku programa, koji je počeo u 18.30 sati nakon zalaska sunca, prisutne je pozdravila Marina Dulović, koja je istaknula: „Posebno želim zahvaliti Mihailu Ognjenoviću koji je inicijator ovog skupa i idejni tvorac, koji nas okuplja i koji na svoj način upotpunjuje kulturnu i turističku ponudu Risna, kao i pokrovitelju, Turističkoj organizaciji Kotor, na čelu s Anom Nives Radović, čijim razumijevanjem je sve ovo i realizirano. Večeras smo ovdje i na ovome mjestu da izrazimo sjećanje i žaljenje na nemile događaje koji su se dogodili 6. kolovoza 1945. godine, kao i sa željom da uputimo poruke mira cijelom svijetu, s jasnim ciljem da se u budućnosti ništa slično nikada ne ponovi.“

Kapetan Mihailo Ognjenović obratio se prisutnima i ista-

Mihailo Ognjenović, Marina Dulović i Filip Trajković

knuo: „Kada sam ja kao mlad momak otišao u svijet, nisam mogao ni slutiti da će taj isti za mene nepoznati svijet dolaziti u moj mali Risan i diviti se našoj kulturnoj prošlosti kao što su Rimski mozaici u Risnu. Posebno to ističem jer tamo rade vrlo ljubazni i profesionalni mladi ljudi koji vas prvo pitaju na kojem jeziku želite da vas provedemo kroz priču o našoj prošlosti. Večeras ne želim govoriti o nemilim događajima i mojem posjetu Hirošimi, već želim da gledamo u budućnost i da gondola koja je okupila i vezala mnoge parove i večeras bude 'sretne ruke' za one koji uspiju da zaplove u njoj. Mnogima je donijela sreću i ja sam vrlo sretan što je moja gondola postala jedan od simbola Risna. Moji sugrađani koristili su ovu gondolu za obavljanje raznih poslova u Kotoru, Tivtu i drugim mjestima Boke kotorske, a ubrzo se pokazalo da ona spaja zaljubljene. Mnogi su se na njoj upoznali, a zatim i vjenčali. Morao sam praviti popise za parove, a događalo se da se na

Ognjenović s mladim učesnicima manifestacije

red za gondolu čeka i po desetak dana.“ Prisjetio se detalja kada je bio zapovjednik broda „Zvir“ daleke 1968. godine i na putu od New Yorka prema Rijeci upoznao ženu koja je svo- ga bračnog druga sreća upravo u Risnu na njegovoj gondoli.

Uz ugodnu muziku meditearnskog zvuka, druženje je nastavljeno do kasno u noć, a mnogobrojni posjetitelji nisu krili oduševljenje i zahvalnost za dobru namjeru domaćinu ovog događaja, kapetanu Mihailu Ognjenoviću.

(5)

**DOPUŠTENJEM AUTORA,
PREDSTAVLJAMO VAM JAKO
ZANIMLJIVU PUBLIKACIJU SREČKA
POSPIŠILA KOJA ĆE NAS VRATITI U
NEKA ZABORAVLJENA VREMENA**

Škrinjica nostalgije Čestitke u očima prošlosti - *Rodendanske i imendanske*

Piše:
Joško Katelan

Iz preostalog broja poglavlja „Škrinjice“, za ovaj broj Glasnika odabrali smo temu rođendana i imendana.

Na ovu temu, autor knjige kaže „U vrijeme kada su čestitke bile na vrhuncu popularnosti i kad su mnogima postale unosan posao, pojavile su se na

tržištu rođendanske čestitke, a ubrzo potom i imendanske. Bio je to odličan marketinški potez izdavača koji su diljem svijeta tiskali i prodali milijune čestitaka. Usto, tiskale su se i čestitke sa željama brzog ozdravljenja, te sa lijepim željama povodom rođenja djeteta, krštenja, prve pričesti i krizme“.

Valja nam se zamisliti kako danas čestitamo rođendane i

imendane. Poglavitito „sms porukicama“ ili e-mailom. Oboje su nestalni mediji i lako se brišu iz memorije naših elektroničkih uređaja, dočim su se tiskane čestitke obično čuvale iz godine u godinu i nerijetko se pregledavale prisjećajući se nekih dragih ljudi koji su nas se redovito sjećali barem jednom godišnje.

Rane čestitke

Razmjena ilustriranih čestitaka među prijateljima datira od davnina. U Egiptu, Nova godina se slavila razmjenom simboličnih poklona, kao što su bočice sa mirisima i skarabeji sa natpisom *au ab nab* („sva dobra sreća“). Rimljani su razmjenjivali *strenae*, izvorno grančice lovora ili masline, često pozlaćene. Sezonski simboli dobre volje će, poput rimske

lampe imati urezan lik Pobjede okružene *lovrom ili maslinom*, te natpis *Anno novo faustum felix tibi sit* („Neka ti / vam Nova godina bude sretna i berićetna“). Prepoznavanje Nove godine razmjenom dobre volje će se nastaviti u Evropi i kroz rane dana Kršćanstva.

(<https://www.britannica.com/topic/greeting-card>, pregledano 06. 09. 2019. u 21:23)

Durđevac, 1903.

Heinebach, Njemačka 1913.

Ronneburg-Njemacka 1917.

Wittenberg Njemačka 1912.

Berlin, 1904.

Njemačka, 1912.

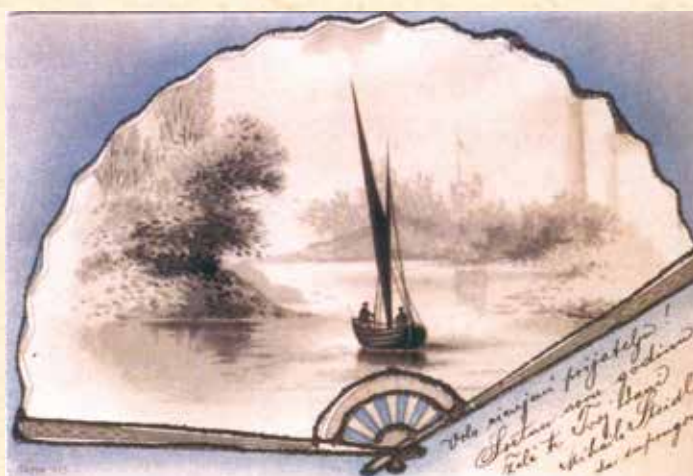
Beč, 1902.

Berlin, 1914.

Budimpešta, 1900.

Mađarska, 1901.

Poznanj-Poljska, 1900.

Zwissel-Njemačka, 1905.

Varaždin, 1911.

*I mama —
Eles anyrakom is, aprakom any / Saige
le'is le'is saige is har' fudik / mattris*

Sambotel-Mađarska, 1911.

Ronneburg-Njemačka, 1917.

*Boldog
uj'iet
Kiadomunk.*

Budimpešta, 1909.

Stuttgart, 1913.

Kokot i zli duhovi

Priča o čudesnoj jami Kostajnica

Vrmac

Piše:

Mašo Miško Čekić

Golobradi mladić polako je išao za stadom urežujući, malenim britvulinom, šare na štapu. Ovan predvodnik dobro je poznavao put, a pored njega, kao štitonoša, trčkarao je pas Medo. Sunce je već visoko odskočilo kada su stigli do šume Kostajnice, tamo gdje završava atar Gornje Lastve, mladićevog sela, a počinje tivatski. Šuma kostanja, koju od vazda zovu Kostajnica smjestila se na padinama Vrmca, ispod vrha Svete Neđelje, što se uzdiže sučelice Gornjoj Lastvi. Zajednička je imovina, udruženi posjed, a uz Lastovljane i Tivćane, ima vlasnika iz drugih bokeljskih mjesta. Kostanji su ovdje najboljeg kvaliteta, a stara stabla rađaju obilato skoro svake godine.

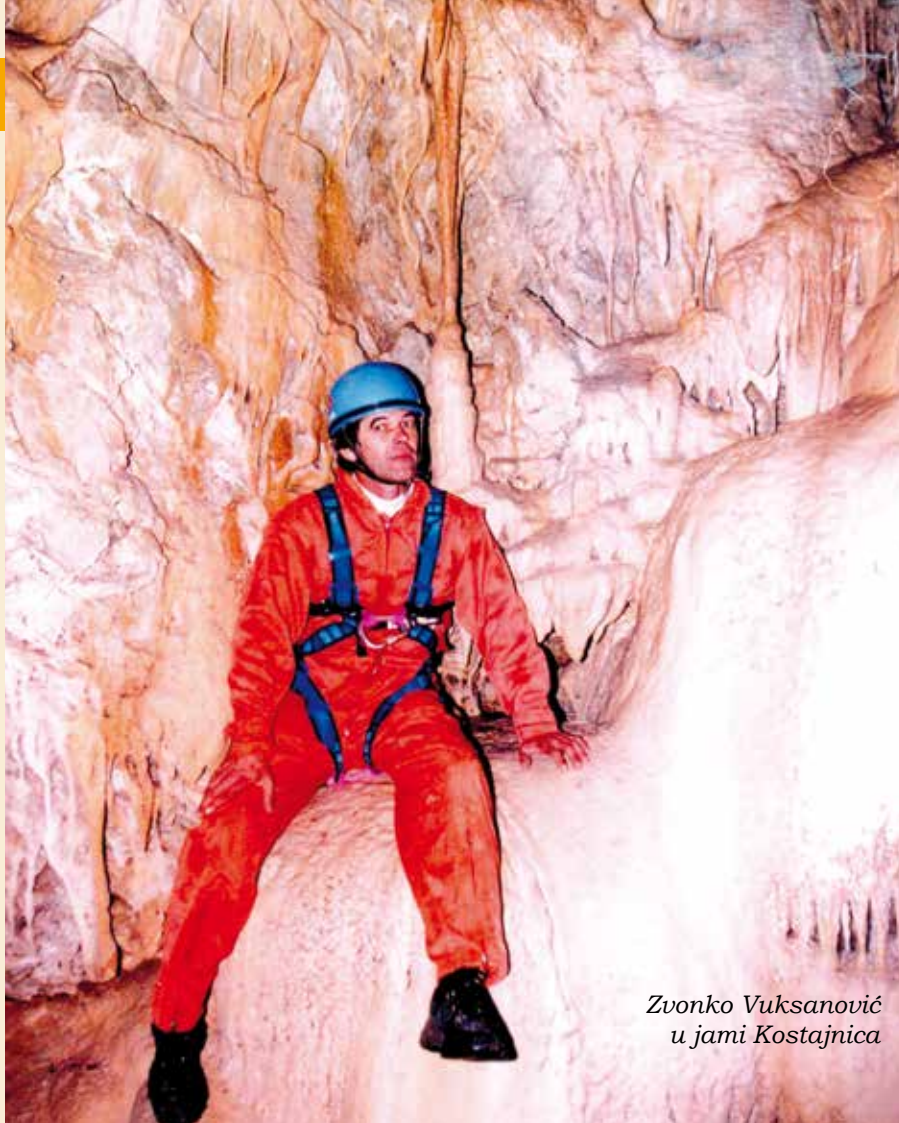
Mladić je često do ove šume dogonio ovce i koze, s jeseni posebno, u vrijeme sakupljanja plodova. Dan mu je ljepše i brže prolazio uz berače, a nije manjkalo pjesme i pošalice. Nadao se tome i toga dana. Jedini problem je jama. Duboka, bez dna, kako su kazivali ljudi, nazivajući i jamu po šumi: Kostajnica. Ima dosta jama i pećina na Vrmcu. Ni broja im se ne zna, ali je samo Kostajnica na glasu. O jami se priča u cijeloj Boki Kotorskoj, pa svi koji zalaze u Kostajnicu dobro znaju da se valja držati staze koja vodi do čistine među stablima. Čistinu održavaju seljani kako bi otvor jame bio što vidljiviji. Mada rijetko, dešava se da u jamu nestane koza, češće ovca. Mladić je to znao, pa je stoku držao podalje. Sam otvor jame je prijetio i upozoravao. Rub joj je nalik

jajetu. U dužini ima oko 4, u širini 2,5 metra. Na dubini od nekih petnaestak metara izbočio se kameni sloj koji gotovo dijeli otvor jame na gornji i donji dio. Mladić baci kamen. Nije čuo udarac o dno jame! Strese se i požuri nazad u hladovinu starog kostanja. Skoro će podne, a u Kostajnici još nema ni jednog berača. Mladić je već pomislio da će dan provesti sam, kada na stazi ugleda nepoznatu, stariju ženu. U crnoj haljini, ogrnuta velikom vunenom maramom, polako je hodala, pomažući se štapom. Mladić mahnu rukom, u znak pozdrava. Žena ga ne primijeti. Zastala je kraj otvora jame. Nekoliko trenutaka, pogleda uprtog u krošnju velikog kostanja, nepomično je stajala. Polako se prekrstila, ispružila nogu i skočila u jamu! Čuo se udarac štapa o kamenu ivicu. Ništa drugo. Mladić poskoči, pa zastane. Pomisli da mu se sve to samo priviđa, ali ugleda ženin štap. Nekoliko grančica pelina štap je zadržalo na ivici jame i mladić pokuša da ga dohvati. Štap iskliznu iz ruke i nestade u jami. Od toga dana više ništa nije bilo isto u Kostajnici. Zaposjeli su je zli duhovi, stalno se vrzmajući oko jame! I u samoj jami je bilo duhova odakle su, jednim podzemnim grlom, silazili u more, kraj Ponte Seljanovo. I dolje su činili zlo, pa se istim putem vraćali u jamu.

Zavladao je strah, stoka je češće nestajala, a pastiri su zaobilazili šumu Kostajnicu. Da provjere glasine, seljani su u jamu spustili kokota. Drugoga dana kokot se pojavio u moru, nedaleko od Ponte Seljanovo. Istina je! U jami Kostajnici su zli duhovi, a priča je stigla do svake bokeljske kuće. Zlodjela duhova Kostajnice u svakoj kući bila su drugačija, svakako veća i strašnija. Ni jedna od tih priča ne otkriva ko je, odakle je bila i zašto je skočila starica u jamu? Gotovo je niko nije žalio. Da nije skočila, ne bi zli duhovi pohodili Kostajnicu! Jedino oko čega su se svi slagali bilo je vrijeme kada se sve do dešavalo. A bilo je to odavno!

Prvi zapis o Kostajnici objavio je 1908. godine ugledni profesor i planinar iz Zagreba Vjekoslav Novotni:

„Svakako ta jama nije ništa drugo nego silna izdubina, što ju voda učini kroz stotine i stotine godina ispirajuć kroz kamen i pećinu pjeskovito i glineno zemljište, što se ovdje mjestimice u dubini nalazi pomiješano sa vapnencem. Voda je iz nje našla oduška kroz donje pločaste naslage u potok Seljanovo. To je potok u koji se sva voda sabire iz mnogobrojnih vododerina, brda, glavica, hridi, pećina i jaruga, te čini i granicu u podožju Kostajnice. Sva je Kostajnica zarasla kestenom. Tu ćeš naći kestenje jamačno 300 godina starih, obujmom od 3 do 6 metara, a jedan izmjerih sa obimom od preko 8 metara, mjerem 50 cm iznad zemlje. Grdan je to starac, bez srca i utrobe, ali silnih, zdravih grana, pun ploda“. Trebao je proći gotovo cijeli vijek za novi zapis o Kostajnici. Godine 1999. šestorica planinara, ljubitelji speleologije, članovi novske „Subre“, stigloše u šumu kostanja. Imali su dovoljno opreme i odlučili da se spuste do dna jame. To i učine

*Zvonko Vuksanović
u jami Kostajnica*

ne sluteći da će naići na prizor dostojan slika iz čuvene Postojnske jame.

„Poslije prvih metara samog prilaza“, zapisao je vođa planinara Dejan Verigo, „otvara se dosta veliki ulaz, a apsail prelazi u previjes koji je skoro do početka sipara i gornjeg dijela dna jame. Silaskom niz sipar (pod nekih 50 stepeni) do dubine od 50 m, uglavnom ništa novo. Sve je kao i u ostalim objektima tog tipa. Zadnjih dvadesetak metara do dna jame, duboke 70 metara, pruža se pogled na neviđeno obilje pećinskog nakita. Zastupljeni su stalaktiti, stalagmiti, zavjese, stubovi, a ispred svega toga su male kamenice pune bistrice vode sa čipkastim obodom od kamena i kristala. Stao sam u sred tog, do sada neobasjanog svijeta i nisam mogao doći do daha. Gdje god pogledaš blješte kri-

stali, kaplje voda – fantazija!!!“ Prije planinara, 1972. godine, spustio se u jamu, bez ikakve opreme sem starog konopa, Zvonko Vuksanović. Pričao je što je sve vidio u jami, ali mu mnogi nijesu povjerovali. Ljepotu ledenog jamskog nakita Zvonko nikada nije zaboravio. Morao je ponovo dolje, nakon tridesetak godina. Ovoga puta, s planinarskom opremom i u pratnji planirara. „Jedino što pored veličanstvenog pećinskog nakita ima u pećini, koja je pri dnu široka 40, a duga 53 metra, je boca dobre domaće rakije uz poruku koju sam ostavio sledećem posjetiocu“, rekao mi je Zvonko. A zli duhovi?

Pobjegli su od ljepote! A možda je mladić bio kraj neke druge jame ili mu se stvarno sve priviđalo.

Ostavština obitelji Visković u Perastu ⁽¹³⁾

Piše:
Marija Mihaliček

Nekad bogata pokretna kulturna baština prikupljana u palačama pomorskih i plemićkih obitelji iz Boke kotorske osipala se i nestajala tijekom vremena. Ono što je ostalo poslije izumiranja nasljednika, migracija, ratova, potresa, a najviše nebrige za ovaj najosjetljiviji segment kulturnog naslijeđa, danas se samo malim dijelom sačuvalo kao privatno obiteljsko naslijeđe ili u fragmentima ako je naslijeđe postalo dijelom muzejske i arhivske građe u baštinskim ustanovama ili je kao dio crkvenih riznica postalo javno dostupno svjedočanstvo prošlosti...

Nepokretna imovina poznatih pomorskih obitelji – palače i kapetanske kuće – od ruševina sve više postaje dio suvremenog života, dobivajući nove namjene i turističku valorizaciju. To nije slučaj s pokretnim kulturnim naslijeđem koje je u tom pogledu na margini zanimanja i još nije prepoznato kao kulturna i muzejska vrijednost. Zato sam iznijela potrebu prezentiranja

primjera obiteljskih ostavština u primorskim mjestima Perastu, Dobroti, Prčanju i istaknula njihov značaj kao svjedočanstva pomorske tradicije, kulturološkog i civilizacijskog identiteta vlasnika, stanovnika ovog prostora. I ovaj segment naslijeđa dio je svjetske kulturne baštine koji zahtijeva adekvatnu zaštitu, održavanje i stvaranje uvjeta za prezentaciju u kulturno-turističkoj ponudi. Ipak, danas se može govoriti o izvjesnim pomacima u kulturnoj infrastrukturi u domeni muzejske prezentacije na području Kotora, ali bez vraćanja u funkciju Memorijalnog muzeja obitelji Visković u Perastu koji od 1979. godine ne postoji.

Kulturno-historijsko naslijeđe ove obitelji dragocjeno je i mora se konačno shvatiti da je nedopustivo razdvajanje bogate arhivske, bibliotečne građe i muzejskog materijala od ambijenta kome pripada, od obiteljske palače. To je moralna obveza društva prema onima koji su kulturnu baštinu stvaranu generacijama svojih predaka od XVI. do polovine XX. stoljeća ostavili da bude javno kulturno dobro u neodvojivoj cjelini. Arhitektonski kompleks Viskovića devastiran je desetljećima, a

vrijedne pokretnine pohranjene su u Muzeju grada Perasta. O palači Visković se posljednjih desetljeća razmišlja kao o nekretnini – ruševini koja ima veliku tržišnu vrijednost zbog njezina položaja i atraktivnosti, a da se zadovoljenje njezine memorijalne, historijske i kulturne vrijednosti rješava s nekoliko kvadrata „memorijalne sobe“.

Ostavštinu Viskovića prikazala sam i u svjetlu prioritnog razvoja kulturnog turizma, s golemim potencijalom koji nosi njezina jedinstvenost – spoj arhitekture i ambijentalnih vrijednosti i muzejskog, bibliotečnog i arhivskog sadržaja koji joj pripada, po čemu je jedinstvena u ukupnoj kulturnoj baštini Boke kotorske i države Crne Gore.

Revalorizacija kompleksa Visković: najstarijeg stambenog dijela jedne od najljepših primjera fortifikacije – kule, palače uobličene početkom XVIII. stoljeća i rekonstruirane i dograđene u XIX. stoljeću, bit će u potpunosti ostvarena samo preko ponovno uspostavljene izgubljene memorijalne muzejske funkcije i kulturnom namjenom za ostale prostore palače.

Za čitatelje Hrvatskoga glasnika HGDCG priređujemo serijal u nekoliko nastavaka iz magistarske teme „Porodična kulturna baština u turističkoj ponudi - Ostavština porodice Visković u Perastu“, koja je obranjena 2011. godine na Fakultetu za turizam i hoteljerstvo u Kotoru, a publicirana 2016. godine pod naslovom: „Ostavština porodice Visković u Perastu“, u izdanji OJU „Muzeji“ - Kotor, uz potporu Ministarstva kulture Crne Gore, po programu za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara.

Kolekcija starih fotografija

Kolekcija fotografija koja je pripadala porodici Visković potječe iz razdoblja od druge polovine XIX. stoljeća do polovine XX. stoljeća. Ovaj segment pokretne porodične ostavštine Viskovića posjeduje višeznačnu vrijednost koja se može iskazati kao dio materijalne kulturne baštine i koja na našem prostoru nije dovoljno proučena, a samim time ni kulturno ni turistički valorizirana.

Sačuvane fotografije su dokaz da su Viskovići koristili usluge fotografskih ateljea od samih početaka njihovog djelovanja. U prvim godinama poslije otkrića fotografije, to je bio privilegij samo bogatih i obrazovanih Europljana. U njihovoj kući u vrijeme XIX. stoljeća fotografija se čuva u albumima, od kojih su do danas sačuvana dva. Albumi, koji su sami po sebi bili jedan od ukrasa, bili su prilagođeni za čuvanje najviše za *visitte portrete*, a manje za veći format *cabinet portreta*.

Fotografije su se, prema ondašnjem običaju, čuvale i izlagale u specijalnim stalcima ili su, uvećane i uokvirene, ukrašavale salone. Fotografija je izum iz prve polovine XIX. stoljeća, koji je na prostoru Boke kotorske ubrzo prihvaćen i rasprostranjen zahvaljujući fotografskim ateljeima koji se otvaraju u svim mjestima, nedugo poslije onih koji djeluju u velikim gradskim i kulturnim europskim centrima. U porodičnoj kolekciji Viskovića najviše je portretnih fotografija, karakterističnih za rani razvoj fotografije, veličine posjetnice, tzv. *visitte carte*. Ima ih iz fotografskog ateljea Disderi koji je djelovao u Parizu od 1846. do 1870. godine. André Adolphé Eugène Disdéri prvi je počeo raditi ovaj format i patentirao ga kao svoj izum. Kod Viskovića se nalazi uz članove porodice i određeni broj *visitte portreta* drugih ličnosti: vladara, aktera historijskih događaja i prijatelja. Fotografije ovog formata ujedno su i najstariji primjerci rada fotografskih ateljea koji su djelovali u Kotoru, Dubrovniku (**A. Jellasca i**

C. Veber) i Benkovcu (**A. Jellasca**), ali ipak prevladavaju drugi fotografi iz gradova u kojima su Viskovići službovali ili putovali. Najprisutniji su fotografi iz Beča, Trsta, Soluna, Venecije, Konstancie, Istambula, Pariza i Stockholma. Općenito govoreći, preko ove kolekcije može se sagledati široki spektar fotografskih ateljea koji su tijekom druge polovine XIX. stoljeća izrađivali najkvalitetnije fotografije velikih estetskih vrijednosti i zato su bili dobitnici medalja koje su se dodjeljivale na tada uglednim i popularnim izložbama, salonima fotografije. Među njima je znatan broj onih koji su imali najveći status u ovoj djelatnosti i postajali službeni fotografi raznih europskih dvorova.

Ličnosti Viskovića i članova njihovih porodica na fotografijama su zabilježili poznati europski fotografi, koji su djelovali u Trstu i Veneciji: **Giuglielmo Sebastianutti (1825. – 1881.)** i njegov partner, njemački fotograf **Franz Benque (1841. - 1921.)**; **braća Giuseppe i Luigi Vianelli**; **Antonio Sorgato**. Po formatu zastupljene su fotografije: *kabinet* formata (veličina dopisnice) i *visitte* formata (veličina vizitkarte).

Neke od ovih fotografija bile su specijalnim postupkom uvećane i retuširane pa su se, uraljene u ukrasne ramove, postavljale na zidove salona, uz portrete i druge slike.

Na kraju treba svakako spomenuti da u ovoj zbirci postoji i određeni broj fotografija čiji su autori amateri. Nema podataka da su se Viskovići bavili fotografijom, ali je zanimljiva minijatura fotografija žene na čijoj poledini postoji otisak s imenom fotografa-amatera „Giov. Voivodich Amateur“, koji je bio njihov rođak.

Po sadržaju se fotografije porodice Visković mogu svrstati, prema temama, u sljedeće cjeline:

- Fotografije članova porodice i rodbine Viskovića
- Fotografije Viskovića u službi Austrije
- Fotografije historijskih ličnosti i događaja

Fotografije članova porodice i rodbine Viskovića

ANTON VISKOVIĆ uveličana i retuširana fotografija
Foto studio: Sebastianutti & Benque
 druga polovica XIX st.

ANA VISKOVIĆ, rođ. Bane, supruga Antona Viskovića
Foto studio: Sebastianutti & Benque
 druga polovica XIX st.

Braća KRSTO I MARTIN VISKOVIĆ sa sestrom KARLOTOM
Foto studio: Silvino Mascarich
 druga polovica XIX st.

MARTIN VISKOVIĆ (1860.-1926.) sa suprugom MERI, rođena Vojvodić
 Nepoznati fotograf, prva polovica XX st.

KRSTO VISKOVIĆ (1856-1913)
 sa suprugom **MILENOM**,
 rođ. **Tripković (1869-1898)**
Foto studio: Sebastianutti & Benque
 fotografi delli r. Corte d'Austria e
 del Brasile Trst 1866.

GIORGIO VOJVODIĆ, brat MERI VOJVO-
DIĆ, supruge Martina Viskovića
 Foto atelje G. Franceschini Trst

JULIJE MATI(KOLA-BALOVIĆ
Foto studio: Sebah, Istanbul,
 druga polovina XIX st.

MARTIN VISKOVIĆ (1860.-1926.)
 Foto atelje Anton Miletić Dubrovnik
 Posljednje desetljeće XIX. st.

**KRSTO VISKOVIĆ u velikom salonu palate
Visković u Perastu**
nepoznati fotograf, početak XX. st.

JOSIP VISKOVIĆ (1895.–1968.)
foto Jelussich Opatija
dvadesete godine XX. st.

**MARTIN VISKOVIĆ, njegova supruga MERI
i KRSTO VISKOVIĆ (stoje), Krstova supruga
MILENA i Martinova djeca KATICA,
ANKA i JOSIP (sjede)**
foto studio Ivanko Afrić, Benkovac
vrijeme: 1905.

**JOSIP VISKOVIĆ, posljednji muški poto-
mak čuvene obitelji Visković sa suprugom
NADOM, rođ. Gluščević**
foto Vchleuyner, Šibenik, 1934.

STELLA SOLARIS

Skoro puna dva desetljeća STELLA SOLARIS, najveći i najpopularniji brod u floti Sun Linesa, ljeti uglavnom plovi Egejskim morem a zimi po Karibima i atlantskoj obali Južne Amerike. Rijetko zalazi u Jadransko more.

od tri jednaka putničko- teretna broda kojeg je francuski brodar Messageries Maritimes namijenio održavanju svojih redovnih pruga iz Marseillesa prema japanskoj Yokohami. Radovi na brodu su se prilično otegli, tako da je CAMBODGE, zajedno sa blizancima VIET-NAM i LAOS na prvo putovanje otplovio tek u srpnju 1953.

CAMBODGE, VIET-NAM i LAOS su imali po 13520 GT, bili dugi 166 metara a u tri putnička razreda na sedam paluba su mogli prihvatiti ukupno 347 putnika. Izvrsne Parsons parne turbine, koje se u slučaju CAMBODGE, u ukupno 54 godine neprekidne plovidbe, nikada nisu kvarile, omogućavale su im plovidbu brzinom od 21 čvora. Njihova uobičajena plovidba išla je rutom Marseilles – Port Said – Suez – Aden – Djibouti – Bombay – Colombo – Singapore – Saigon – Manilla – Hong Kong – Kobe – Yokohama.

Snažni uzlet interkontinentalnog putničkog zrakoplovstva, uz izraelsko-egipatski rat 1967. i zatvaranja Sueskog kanala, narušili su isplativost plovidbe brodova preko Rta Dobre Nade, tako da je Messageries Maritimes već 1970. godine odlučio ponuditi sva tri broda na prodaju. VIET-NAM i LAOS su prodani arapskim brodarima i trajavo preuređeni za prijevoz po 1600

Piše:
Neven Jerković

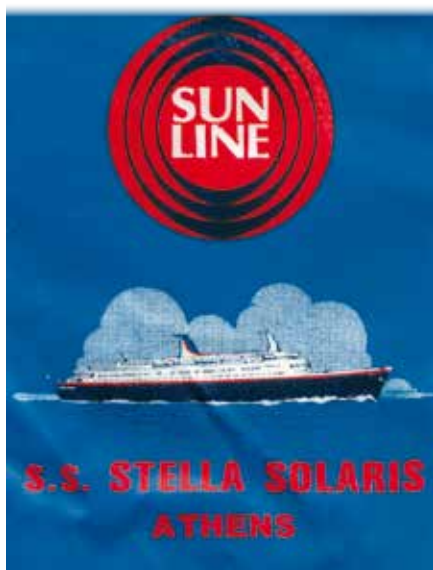
Snavoza brodogradilišta Sociétés des Ateliers & Chantiers Dunkerque porinuta je 28. lipnja 1949. novogradnja 208 krštena imenom CAMBODGE. Bio je to drugi u nizu

Cambodge

hodočasnika u Meku i Medinu, ali su oba, poput mnogih drugih loše održavanih brodova iste namjene, sredinom 70-tih godina stradali u požaru. CAMBODGE je bio puno bolje sreće pa je 1971. dospio u vlasništvo grčkog brodovlasnika Charalambos Keusseoglou-a (kompanija Sun Lines), koji ga je u La Speziji i Perami preuredio u luksuznog putničkog krstaša i dao mu novo ime – STELLA SOLARIS. I ovaj su se put radovi na brodu neplanirano otegnuli, pa prvo kružno putovanje ovaj, za svoje vrijeme veliki putnički brod poduzima tek u lipnju 1973. Od tada ima 10595 GT i može primiti 765 putnika u jedinstvenom prvom putničkom razredu.

Skoro puna dva desetljeća STELLA SOLARIS, najveći i najpopularniji brod u floti Sun Linesa, ljeti uglavnom plovi Egejskim morem a zimi po Karibima i atlantskoj obali Južne Amerike. Rijetko zalazi u Jadransko more. Veliki problemi svim grčkim brodarima nastaju 1991. izbijanjem ratova u tadašnjoj Jugoslaviji. Čak ni spajanje ljutih konkurenata, Sun Linesa i Epirotiki Linesa 1995. u Royal Olympic Cruise Lines ništa ne pomaže,

Stella Solaris

pa novu kompaniju i sve njene brodove 1998. kupuje njihov posljednji gospodar, ciparski Louis Cruise Lines. Kosovski rat 1999. konačno nemilosrdno baca većinu ovih već ostarjelih brodova u raspremu na sidrištima oko Pireja. Nakon nekoliko bezuspješnih pokušaja revitalizacije broda, STELLA SOLARIS je 2002. konačno otpisana i prodana indijskim rezalištima u Alangu. Na tamošnje je plaže, uz bok broda STELLA OCEANIS, nešto manjeg nekadašnjeg partnera u floti Sun Linesa, nasukana u prosincu 2003., i uskoro izrezana u staro željezo.

STELLA SOLARIS je posjetila Boku kotorsku ukupno šest puta. Prvi put se vezala uz kotorsku obalu 20. listopada 1974., a otplovila je istog dana dalje prema Veneciji i Dubrovniku. Sljedeće 1975. godine dolazi iz Dubrovnika 4. kolovoza sa 572 putnika, 19. kolovoza sa 649 putnika (odlazi prema Dubrovniku i Veneciji), 27. kolovoza s 646 putnika (u plovidbi iz Dubrovnika) i konačno ponovo iz Dubrovnika 16. rujna s 469 putnika. STELLA SOLARIS je posljednji put napustila Boku kotorsku 21. rujna 1975. i ovamo se više nikada nije vratila.

SERIJAL

GRBOVI KOTORSKE VLASTELE

XIV VIJEKA

Piše:

Jovan J. Martinović

Za istoriju grada Kotora tokom prve polovine XIV vijeka neicrpno vrelo podataka čini prva, zapravo najstarija sačuvana knjiga kotorske notarske kancelarije od 1326 -1335. godine, te druga knjiga isprava za 1329. i period od 1332 – 1337. godine.

Ove dvije knjige, preklapajući se djelimično, pokrivaju razdoblje od 1326. do 1337. godine, a sadrže svaka po osam sveščica razne debljine, koje su ispisivali zakleti gradski notari.

Sadržaj notarskih isprava je izuzetno raznovrstan i zahvata sve oblasti života i društva srednjevjekovnog Kotora. Zapravo su ti unesci minijaturni isječci svakodnevnog života visoko razvijene gradske komune Kotora u jednom re-

lativno ograničenom periodu, nešto poput kockica mozaika koje je moguće složiti u suvisle cjeline, kako bi se dobila jedinstvena i višeslojna slika života svih staleža kotorskog društva.

Podaci za plemićke porodice Kotora dobijeni su pažljivim čitanjem originalnih latinskih tekstova notarskih unesaka u kojima se kriju brojni podaci o svim vidovima aktivnosti za svakog pojedinog člana roda, te o rodbinskim odnosima i stepenu srodstva

među članovima pojedinih porodica, na osnovu čega su izrađena rodoslovna stabla. Takođe su doneseni i heraldički simboli, grbovi tih porodica sa opisima i grafički prikazanim bojama, te sa fotosima pojedinih sačuvanih primjeraka.

URSO

(URSI, ORSI)

U istočnom dijelu urbanog jezgra grada Kotora, iza apside romaničke crkve sv. Martina, kasnije sv. Venerande, a danas sv. Ane, sačuvala se do naših dana jedna manja građevina sa elementima gotičkog oblikovanja svoda nad nekadašnjim uličnim prolazom, kao i gotičkog prozora na I spratu, sada zazidanim, te dosta oš-

tećenim grbom nad skromnim ulaznim portalom sa bastonastima, ali i dobro sačuvanim grbom nad jednim unutrašnjim portalom u prizemlju, na kome je isklesan prikaz medvjeda, pa se upravo stoga ova zgrada naziva palata Orso (ital. »orso« - medvjed), mada više liči na bolju građansku kuću XIII – XIV vijeka.

Ova zgrada svakako je pripadala kotorskoj patricijskoj porodici Orso, koja se u dokumentima posmatranog perioda naziva pretežno Urso (lat. »**ur-sus**« - medvjed), budući da je njen rodonačelnik vjerovatno nosio ime Ursus (Orso), koje se često javlja u kotorskim i dubrovačkim izvorima posmatranog perioda 1326 – 1337.godine, u nekoliko varijanti, od kojih je najčešća Orsaicus (**Orsaycus, Orsay-chus**) u značajnoj kotorskoj građanskoj porodici Bugon, te dubrovačkim porodicama povezanim sa Kotorom, kao što je rod Ciriua (Crijević), ili čak nastanjenim u Kotoru, kao što je Bisiga (Bisiche).

Jireček za ovu porodicu piše pak da su bili plemići u Baru u XIV vijeku, a građani Kotora oko 1330. godine.

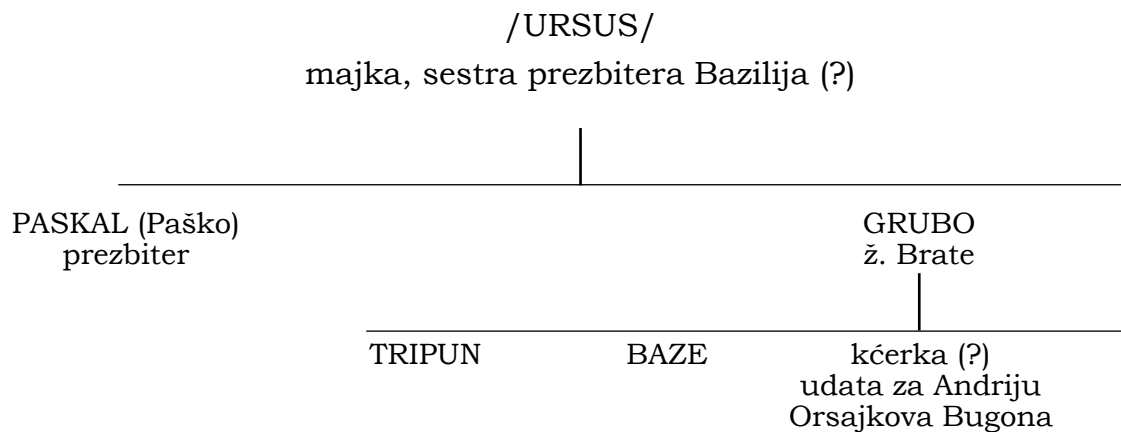
Inače, grb porodice Orso se u Grbovniku kraljevine Dalmacije opisuje ovako: plavo polje štita je sa dvije horizontalne zlatne grede podijeljeno u tri jednaka dijela, od kojih u srednjem korača ulijevo crni medvjed za zlatnom ogrlicom.

U notarskim ispravama najstarije sačuvane kotorske notarske knjige iz pomenutog razdoblja pominju se sljedeći članovi ovog, tada malobrojnog roda: prezbitar Paskal (Paško) po nadimku Vato, njegov brat Grubo sa ženom Bratom i sinovima Tripunom (Tripom) i Bazom, te kćerkom nepoznatog imena, udatom za Andriju (Orsajkova) Bugona, zvanog Samator, kao i neki pokojni prezbitar Bazilije, izgleda Grubov ujak, odnosno, brat njegove majke te nekadašnji sluga Bodgan, a možda i Paškova

sestra Tolja, udovica Paška Toćena.

Ovi podaci omogućuju nam da uspostavimo sljedeće genealoško stablo porodice Urso (Orso):

(Po želji autora, tekst nije lektoriran.)

In memoriam

Umro je Rade Franović (1939. - 2019.)

je i sam bio takav. Mnogi su dobili pomoć od njega. Rade je sa svojom braćom pomagao i crkvi i mnoge aktivnosti poduzeo vezane uz promicanje hrvatske kulture u Boki kotorskoj i Crnoj Gori.

Živio je i radio u Dubrovniku. Na tom životnom putu vjerno ga je pratila njegova Anka s kojom je stvorio dvoje djece, isto tako lijepo kršćanski odgojene.

Umro je u 81. godini života, pokopan na groblju sv. Ivana Krstitelja u Bogišićima, u selu gdje je i rođen.

Nakon osnutka Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore u Kotoru prvi kontakt s Bokeljima u Hrvatskoj bio je s Radom Franovićem u Dubrovniku. Za predsjednika Schuberta i dopredsjednika Nikolića susret s Radom bio je od velikog značaja. On ih je povezo s njegovom braćom u Sydneyu.

Počivao u miru Božjem!

Miroslav Franović

Rade je rođen 1939. godine u Bogišićima u Boki kotorskoj, u kršćanskoj obitelji, od plemenitog oca Nikole, koji je svoju djecu odgajao u kršćanskom duhu rimokatoličke vjere. Njegove sestre i braća su primjer kako jedna velika obitelj živi zajedno, na udaljenim prostorima, od Australije, Švicarske, Hrvatske i Boke kotorske. Odgajani u kršćanskom duhu, da rade, stvaraju i pomažu onoga koga treba pomoći, prednjačili su u tome i uvijek bili spremni da pomognu. Rade je bio čovjek oštrog jezika, često neshvaćen, ali dobre namjere, nije volio lijenost, uvijek je ljude poticao na rad i stvaranje jer

Begu, Schubert, Franović, Nikolić

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuirana se u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Europi, SAD, Kanadi, Australiji...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

ČASOPIS MOŽETE PRONAĆI:

- U katedrali sv. Tripuna u Kotoru
- U uredu HGD CG
- U Tivtu kod Andrije Krstovića

Tiskanje časopisa potpomogli:

FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA CRNE GORE • GRAD DUBROVNIK
• DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA • TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA •
ZRAČNA LUKA DUBROVNIK • MERCATOR CRNA GORA – IDEA • SREDIŠNJI DRŽAVNI URED
ZA HRVATE IZVAN R. HRVATSKE • INA CRNA GORA • ZAKLADA ADRIS

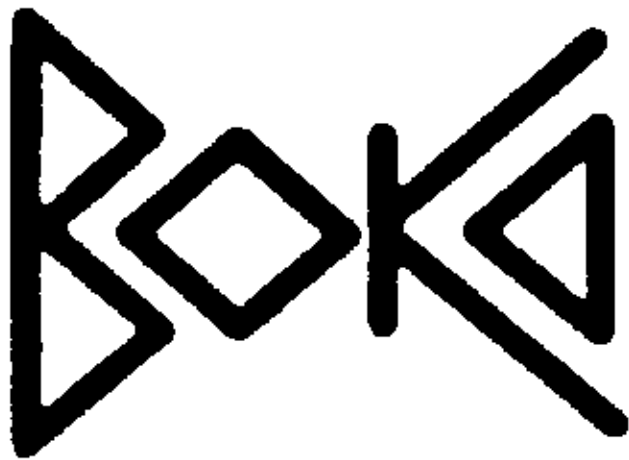
MEDIJSKI PARTNERI

99,0 MHz i 95,3 MHz

LOKALNI JAVNI EMITER RADIO KOTOR

S ponosom nosimo ime svoga grada!

**Boka Aluminium Windows Pty Ltd,
SYDNEY, Australia**

INA
CRNA GORA

Croatia Airlines
Rim
Venecija
Vueling
Rim
Volotea
Venecija
easyJet
Milano

easyJet
Edinburgh
London
Bristol
British Airways
London
Monarch
Birmingham
London
Jet2.com
Belfast
Edinburgh
Leeds
Manchester
Newcastle
Nottingham

SAS
Kopenhagen
Oslo
Stockholm
Norwegian
Bergen
Helsinki
Kopenhagen
Oslo
Stavanger
Stockholm
Trondheim
Finnair
Helsinki

Izravni letovi iz Dubrovnika!

Croatia Airlines
Düsseldorf
Frankfurt
Lufthansa
Frankfurt
München
Eurowings
Berlin
Düsseldorf
Hamburg
Hannover
Stuttgart
EasyJet
Berlin
Air Berlin
Düsseldorf
Transavia München

Croatia Airlines
Pariz
Nica
easyJet
Lyon
Pariz
Toulouse
Volotea
Bordeaux
Nantes
Marseille
Transavia France
Pariz

Vueling
Barcelona
Iberia
Madrid
Norwegian
Barcelona
Madrid

DUBROVNIK AIRPORT
ZRAČNA LUKA DUBROVNIK

✉ headoffice@airport-dubrovnik.hr / ☎ +385 (0) 20 773 100 / ☎ +385 (0) 20 773 322

IDEA
super

SKOCKANA
ZA VAS!

RADANOVIĆI BB
RADNO VRIJEME: 07:00-23:00h

BUTIKO
SHOPPING CENTER

ZG

CROATIA
Full of life

ZAGREB

GRAD KULTURE / CITY OF CULTURE

pogledajte poslušajte osjetite / see listen feel

ISKORISTITE
MOGUĆNOSTI
KOJE VAM PRUŽA
ZAGREB CARD

USE THE
POSSIBILITIES
OFFERED BY
ZAGREB CARD

tel. + 385 (0)1 481 40 51

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA
ZAGREB TOURIST BOARD

infozagreb.hr